

***Estudi sobre les accions de foment de la lectura a
les biblioteques públiques de Catalunya.***

**Mònica Baró i Teresa Mañà
Observatori de biblioteques, llibres i lectura.
Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat
de Barcelona**

Informe encomanat per la Direcció General de Cooperació Cultural
de la Generalitat de Catalunya.

27 de Juliol de 2009

SUMARI

INTRODUCCIÓ	4
PART I: OBJECTIUS I METODOLOGIA	6
1 OBJECTIUS	6
2 MODEL D'ESTUDI	6
3 AGENTS	8
4 INSTRUMENTS	9
5 CALENDARI I FASES DEL TREBALL	9
6 EQUIP DE TREBALL	10
PART II. ESTAT DE LA QÜESTIÓ I REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA	11
7 BIBLIOTEQUES I LECTURA	11
8 REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA	14
PART III. INFORME DE RESULTATS	17
9 LES ACTIVITATS DE PROMOCIÓ LECTORA	17
9.1 La recopilació de la informació	17
9.2 Les activitats per al públic infantil i juvenil	18
9.3 Les activitats per al públic adult	21
9.4 Característiques generals de les activitats de promoció de la lectura	22
10 LES OPINIONS DELS AGENTS I DELS USUARIS	24
10.1 Activitats i lectura	25
10.2 Programació de les activitats	29
10.3 Els públics de les activitats	38
10.4 Avaluació de les activitats	42
10.5 Valoració de les activitats	44
11 UNA VISIÓ DE CONJUNT	50
11.1 Idees clau	50
11.2 Limitacions detectades	52
PART V. PROPOSTES I RECOMANACIONS	54
12 LA NECESSITAT D'UNS INDICADORS PER A L'AVALUACIÓ	54
12.1 Proposta d'indicadors per a l'avaluació de les activitats	57
13 RECOMANACIONS	63

PART V. ANNEXOS	67
14 PERSONES ENTREVISTADES	67
14.1 Bibliotecaris entrevistats	67
14.2 Responsables de contractació d'activitats	67
14.3 Programadors i Conductors d'activitats de promoció lectora	67
15 INSTRUMENTS	68
15.1 Guió per l'entrevista als bibliotecaris	68
15.2 Qüestionari a les persones assistents a activitats de promoció de la lectura	70
15.3 Qüestionari a les biblioteques públiques de Catalunya	73
15.4 Protocol d'observació de les activitats de promoció de la lectura	79
15.5 Entrevistes a contractadors i executors d'activitats de promoció	81
16 RESULTATS DE L'ENQUESTA REALITZADA A LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES	83
17 BIBLIOGRAFIA	95
17.1 Fonts estadístiques consultades	95
17.2 Bibliografia específica sobre activitats de foment de la lectura en biblioteques públiques	96

INTRODUCCIÓ

En la societat actual les biblioteques públiques tenen el compromís d'assegurar als ciutadans el dret d'accés a la lectura al llarg de tota la seva vida. La biblioteca, tal com queda recollit en el Manifest per a la Biblioteca pública i en les Directrius per a biblioteques públiques, assumeix com a pròpia aquesta missió i estableix entre els seus objectius promocionar la lectura i fomentar l'hàbit lector entre els públics de totes les edats.

De tota manera, la biblioteca pública no està sola en aquesta comesa i comparteix aquesta responsabilitat amb altres agents, entre els quals, cal destacar l'escola que, en els darrers anys, ha vist qüestionada la seva eficàcia en aquest àmbit concret arran dels dèficits detectats en els sistemes d'avaluació comparativa dels resultats escolars (PISA). Tampoc són més encoratjadors els resultats obtinguts de les enquestes sobre hàbits lectors de la població la qual cosa ha generat la necessitat de prendre mesures urgents per millorar la situació. En aquest sentit, l'impuls de plans globals de promoció de la lectura (estatals, autonòmics i locals), se suma a les dinàmiques que, des de fa molt anys, duen a terme les biblioteques.

Les biblioteques han d'entomar la seva funció en el foment de la lectura tenint en compte tots aquells "socis" que hi tenen una responsabilitat. I ho han de fer de manera rigorosa, amb recursos i instruments que els permetin conèixer les necessitats dels usuaris, dissenyar a partir d'objectius i planificar les seves accions; tot això sense renunciar, evidentment, al contacte directe i al vincle afectiu que ha d'establir amb els seu públic. Fora bo que les accions de promoció a la lectura es plantegessin dissenyades a partir d'un diagnòstic de la realitat, amb uns objectius determinats i unes accions planificades i avaluades. D'aquesta manera es podrien mesurar els resultats en la realització de les múltiples actuacions que s'organitzen en termes d'eficàcia i eficiència, a partir de les

inversions econòmiques, del temps i dels esforços que els bibliotecaris dediquen a les activitats. Ara mateix, les activitats de promoció de la lectura tenen una valoració incerta ja que, en la majoria de casos, es desconeix quina és la seva contribució real en el desenvolupament dels hàbits de lectura del públic a qui van dirigides.

Aquest treball estudia les activitats de promoció lectora que es fan a les biblioteques amb la finalitat d'analitzar-ne els trets que les caracteritzen, així com les valoracions que reben per part dels promotors, dels conductors, dels bibliotecaris i dels destinataris, i s'ha dut a terme entre els mesos de gener i juny de 2009.

L'estudi utilitza una metodologia d'estudis de casos i, per tant, els seus resultats no són representatius de la totalitat de les biblioteques públiques. Posteriorment aquest estudi es podria ampliar amb una anàlisi quantitativa a partir del questionari en línia que s'ha dissenyat per a aquest objectiu i que s'ha distribuït a totes les biblioteques del sistema.

L'informe que presentem s'estructura en cinc parts: la Part I. Objectius i metodologia, on s'exposen els objectius de l'estudi, els instruments utilitzats i les fases de treball; la Part II. Estat de la qüestió i revisió bibliogràfica, on se situa el tema a partir de les fonts d'informació recopilades; la Part III. Informe de resultats, que recull l'anàlisi d'activitats i les opinions dels agents i la Part IV dedicada a resumir i presentar una visió de conjunt de tota la informació. La Part V inclou tots els annexos, entre els quals, els instruments utilitzats per a la recollida de les dades, les taules de resultats de l'enquesta i les fonts bibliogràfiques.

PART I: OBJECTIUS I METODOLOGIA

1 OBJECTIUS

1. Identificar i valorar les pràctiques de foment de la lectura que es duen a terme a Catalunya a les biblioteques públiques
2. Identificar les idees clau i les limitacions de les accions de promoció de la lectura a partir de les valoracions dels diferents agents que hi intervenen
3. Establir un conjunt d'indicadors que permetin avaluar les pràctiques i mesurar el seu rendiment
4. Determinar els elements que afavoririen la realització de bones pràctiques de promoció de la lectura

2 MODEL D'ESTUDI

L'estudi que presentem té caràcter qualitatiu i s'ha dut a terme en base als següents elements:

- a. Revisió bibliogràfica per conèixer l'estat de la qüestió i els antecedents en aquest àmbit d'estudi. S'han cercat i consultat referències de documents repertoriats en bases de dades internacionals especialitzades en biblioteconomia, documentació, educació i ciències socials, publicats durant els últims deu anys (1999–2009), així com en grans catàlegs col·lectius de biblioteques

acadèmiques.¹ De les prop d'un miler de referències recuperades se n'han seleccionat aproximadament quaranta-dues en funció de la seva pertinença i aplicabilitat.

- b.** Selecció d'una mostra de biblioteques del Sistema de Lectura Pública, segons criteris de dimensió i distribució territorial. A partir d'una primera llista proposada pel Servei del Sistema de Lectura Pública, que incloïa vint-i-una biblioteques de les cinc demarcacions (Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona i Terres de l'Ebre), se'n van seleccionar un total de nou, per a dur a terme el treball de camp, que fossin representatives per la dimensió de població (fins a 10.000 habitants, fins a 25.000 habitants i més de 25.000) i que destaquessin per la qualitat de les seves accions de promoció de la lectura:

¹ *Datathèque* [en línia]. Salamanca: Universidad de Salamanca. Grupo de Recuperación de Información. Dpto. de Informática y Automática, 1997-2002. <<http://milano.usal.es/dtt.htm>>. *DoIS* [en línia]: *Documents on Information Science*. València: Universitat Politècnica de València, cop. 2000. <<http://wotan.liu.edu/does/>>. *E-LIS* [en línia]: *E-prints in Library and Information Science*. RCLIS (Research in Computing, Library and Information Science): DoIS (Documents in Information Science), 2003- <<http://eprints.rclis.org/>>. *ERIC* [en línia]: *Education Resources Information Center*. Ed.gov: Institute of Education Sciences. Eric Program, <<http://eprints.rclis.org/>>. *Google Scholar* [en línia]. Version Beta. Google, cop. 2009. <<http://scholar.google.es/>>. *ISOC* [en línia]: *CC. Ciencias sociales y humanidades*. Madrid: CSIC, cop. 2006. <<http://bddoc.csic.es:8080/index.jsp>>. *Library Literature and Information Science* [en línia] The H.W. Wilson Company, 1999-. <<http://vnweb.hwwilsonweb.com>>. *LISA* [en línia]: *Library and Information Science Abstracts*. [Bethesda, Md.]: Cambridge Scientific Abstracts: ProQuest, cop. 2009. <<http://csaweb103v.csa.com>>. *TDX* [en línia]: *Tesis Doctorals en Xarxa*. [Barcelona]: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i el Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA), 1999-. <<http://www.tdx.cbuc.es/>>. *Teseo* [en línia]: *Base de datos de tesis doctorales* [Madrid]: Ministerio de Ciencia e Innovación. <<https://www.micinn.es/teseo/login.jsp>>. Universitat de Barcelona. Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació. *Catàleg* [en línia]. <<http://ub.cbuc.cat/>>. *WorldCat* [en línia] <<http://www.worldcat.org/>>.

- de la demarcació de Barcelona: Biblioteca Ferrer i Guàrdia (Alella), Biblioteca Mercè Rodoreda (Barcelona) i Biblioteca Central d'Igualada
 - de la demarcació de Tarragona i de les Terres de l'Ebre: Biblioteca Municipal de Cambrils i Biblioteca de Roquetes
 - de la demarcació de Lleida: Biblioteca Comarcal Jaume Vila (Mollerussa) i Biblioteca Pública de Lleida
 - de la demarcació de Girona: Biblioteca Ernest Lluch (Girona) i Biblioteca de Palafrugell.
- c.** Disseny i aplicació dels diferents instruments per obtenir les dades quantitatives i qualitatives basades, sobretot, en les opinions i valoracions dels diferents agents involucrats de maneres diverses en les accions de promoció de la lectura: bibliotecaris, programadors, professionals i usuaris.

3 AGENTS

En l'estudi han intervingut els següents agents:

- Directores de biblioteques, en qualitat de responsables i promotores de les diverses activitats que realitza la biblioteca.
- Programadors d'activitats, tant gestors d'empreses de serveis especialitzades, com responsables de serveis de suport de xarxes de biblioteques.
- Responsables d'activitats, en tant que dinamitzadors de les activitats.
- Usuaris, com a destinataris finals de les activitats. Degut als requeriments i condicions especials per entrevistar usuaris

menors d'edat, el questionari s'ha adreçat específicament als lectors adults i se n'ha distingit el sexe i la franja d'edat.

4 INSTRUMENTS

Per a l'estudi s'han elaborat cinc instruments diferents –que s'adjunten en annex– en funció de les dades que es volien obtenir:

- Guió de l'entrevista realitzada a les directores de les noves biblioteques seleccionades centrada, bàsicament, en la programació i avaluació de les activitats
- Guió de l'entrevista realitzada als programadors d'activitats per determinar els criteris en l'oferta i les valoracions del marc general en què es desenvolupen les activitats. Aquest guió també s'ha utilitzat en les entrevistes als conductors.
- Protocol d'observació d'activitats per facilitar la descripció del seu desenvolupament, a partir de l'observació directa sobre el terreny
- Qüestionari als usuaris amb l'objectiu de recollir les opinions dels receptors de les activitats
- Qüestionari en línia a totes les biblioteques del Sistema de Lectura Pública per recollir opinions del màxim nombre de responsables de la biblioteca

5 CALENDARI I FASES DEL TREBALL

L'estudi s'ha dut a terme en el període comprès entre els mesos de gener a juliol de 2009 amb les següents fases:

- Fase 1: Planificació i disseny (gener-febrer)
 - determinació de la mostra
 - selecció i formació de l'equip de treball

- disseny d'instruments de recollida de dades
- Fase 2: Treball de camp (març-maig)
 - anàlisi d'activitats de promoció de la lectura de biblioteques
 - recollida de dades qualitatives: qüestionaris i entrevistes a agents i receptors de les activitats
- Fase 3: Tractament de les dades/resultats (juny)
 - buidat i processament de les dades
 - preinformes
- Fase 4: Anàlisi i elaboració de resultats (juliol)
 - informe final

6 EQUIP DE TREBALL

L'equip de treball ha estat format per Mònica Baró i Teresa Mañà, com a directores i coordinadores, i s'ha comptat amb la col·laboració i assessorament de diverses professionals per a les diverses tasques.

- Treball de camp: Eva Fàbregas, bibliotecària
- Recull bibliogràfic: Lluís Agustí, bibliotecari i professor de Bibliografia de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació
- Assessorament en el disseny i elaboració de l'enquesta en línia: Maite Barrios, professora de Mètodes d'investigació de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació
- Assessorament en l'establiment d'indicadors: Anna Villarroya, professora d'Indústries culturals de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació

PART II. ESTAT DE LA QÜESTIÓ I REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA

7 BIBLIOTEQUES I LECTURA

L'ús de les biblioteques a Catalunya, segons les dades de l'IDESCAT i l'INE, va experimentar un increment entre 2002 i 2004: de poc més de 38 milions de visites es van passar a pràcticament els 42 milions de visitants, amb un retrocés fins els 40,5 milions de visites el 2006. Aquesta tendència a la baixa no es reproduïx a nivell estatal que segueix en la mateixa tendència a l'alça, si bé amb una certa pèrdua d'intensitat (152 milions de visitants, el 2002; 186, el 2004; 194,5, el 2006), ni tampoc en les sèries disponibles de la Subdirecció General de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya, (19.617.469 de visitants el 2007); ni de les dades de la Diputació de Barcelona (14.772.364 de visitants el 2007; 16.308.582 de visitants el 2008; i 4.844.079 en el primer trimestre de 2009, superior al mateix trimestre de 2008: 4.258.398).

Són també avenços importants les noves instal·lacions, la millora de les existents i l'ampliació dels serveis en les biblioteques de les xarxes del sistema de lectura pública del país. Cada vegada és més difícil de trobar un municipi a Catalunya sense servei de biblioteca o de bibliobús ja que la totalitat del territori que disposa de serveis bibliotecaris supera el 90%. Les col·leccions, els serveis i el personal, malgrat les limitacions, responen a uns mínims i també responen a un projecte de creixement sostingut. Totes les biblioteques estan informatitzades, els documents sobre qualsevol mena de suport són consultables en el catàleg en línia, amb accés lliure a Internet i amb personal qualificat atenen el públic. En aquest sentit el treball fet en els últims vint anys ha estat notori.

En els últims anys, a més dels serveis bàsics de lectura en sala, préstec domiciliari i reprografia, les biblioteques han afegit en nombre important i creixent d'activitats d'animació a la lectura.

Segons les dades recollides a *Las Bibliotecas públicas en España : dinámicas 2001-2005*, Catalunya es presenta molt per damunt de la mitjana quant a la realització d'activitats a les biblioteques públiques, ja que en fan el 100% de les censades, contra el 77,4% de la mitjana estatal. En aquesta dada de l'estudi d'Espanya s'hi computen totes aquelles activitats que duu a terme la biblioteca, independentment que l'objectiu es pugui relacionar més o menys directament amb la promoció de la lectura.

Les dades recollides al 2007 de la memòria del Departament de Cultura també demostren aquesta vitalitat de les biblioteques: 30.381 activitats al llarg de l'any que representen un 8,22% més que el 2006 i que suposen un promig de 92 activitats per biblioteca (sobre un total de 330 biblioteques censades).

No obstant, les dades exposades fins aquí no ens expliquen quin és el paper de les biblioteques públiques com a plataforma de promoció de la lectura ni fins a quin punt les activitats incideixen en els hàbits lectors ni en els índexos de lectura. En aquest sentit, només disposem de les dades del darrer informe sobre els hàbits de lectura a Catalunya (2008), i no semblen gaire positives: sobre deu possibilitats la biblioteca apareix la darrera de les opcions escollides pels lectors a l'hora de triar una obra, només amb un 3,9%, i sembla que qualsevol altre suggeriment és més ben rebut que el que es pugui fer des de la biblioteca.

A Catalunya tenim un nivell educatiu elevat (mesurat en nombre de graduats universitaris), un bon sistema de lectura pública, amb instal·lacions de qualitat, fons disponibles i informatitzats, serveis de qualitat, però els catalans no som els que més llegim a l'Estat espanyol. Segons dades dels recents estudis sobre hàbits de lectura i usos de biblioteques públiques, el lector català tipus es podria definir per ser una dona entre els 25 i els 45 anys amb estudis universitaris que viu en una ciutat gran, llegeix per entreteniment obres de literatura en castellà, amb una preferència clara per les novel·les històriques que tria en bona mesura, pel tema o pel consell dels amics i dels coneguts, encara que

sovint també segueix el seu propi impuls; es sol comprar els llibres ella mateixa a la llibreria, en rep de regal, i alguns –menys– els agafa en préstec a la biblioteca, on va un cop al mes i, si no hi va més sovint, és perquè afirma no tenir massa temps. Si tenim en compte els índexs de lectors i lectura a Espanya, les comunitats de Madrid, Navarra, Aragó i La Rioja superen els resultats de Catalunya. El percentatge del lector freqüent se situa a Catalunya en el 43,5% (la mitjana espanyola és només del 40,4%), mentre que Madrid se situa com a líder estatal amb el 52,4%. A més, cal afegir que el percentatge de lectors a Catalunya en el darrer any és menor que el de l'any 2007, en 1,5 punts.²

Però la biblioteca tampoc sembla ser un espai privilegiat per a la pràctica lectora i, malgrat l'increment constant de visites, el nombre creixent d'espai disponible i la qualitat de les instal·lacions, el lloc de preferència de lectura, segons els mateixos usuaris, és a casa, amb un 93,9%, seguit del transport amb un 20,7%. Amb dades de 2008, només un 2,7% dels enquestats manifesta que llegeix a la biblioteca.

Aquest esbós sobre la situació de la lectura a Catalunya i el paper que hi juguen les biblioteques públiques es veurà probablement modificat, a la baixa, quan es contemplin les pràctiques lectores de la població arribada a Catalunya en les darreres onades migratòries i els usos que els nouvinguts fan de la biblioteca. També caldrà estar atent sobre la incidència de la lectura "digital", que conforma una bona part dels hàbits dels lectors més joves, que entra en competència directa amb la lectura "tradicional".

Certament, les institucions públiques encarregades de la promoció cultural són conscients que cal donar un lloc privilegiat a la promoció de la lectura com a pal de paller de la cultura. Això és, degut en part, a que la lectura és considerada socialment com una activitat que beneficia les persones: serveix per a una millor inserció de l'individu en la societat, la seva promoció social i cultural, i en definitiva, incideix en el creixement personal i la millora de la qualitat de vida.

² Vegi's en annex de bibliografia, el recull de fonts estadístiques per a l'estudi dels hàbits lectors de la població.

És per això que caldrà establir sistemes específics per avaluar l'impacte de les biblioteques –i de les seves accions– en els hàbits lectors de la població, al marge dels estudis sobre els hàbits culturals en general, i en el marc dels plans específics de foment de la lectura.

8 REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA

A la pràctica, l'avaluació de les activitats de promoció cultural fetes a i des de les biblioteques, i principalment articulades en les activitats específiques d'animació a la lectura, s'ha reduït sovint a un capítol breu que forma part de l'avaluació del servei i que, a efectes pràctics, es refereix al nombre i tipologia de persones assistents als actes, la repercussió en els medis, i en menor mesura, a la satisfacció del públic un cop acabada l'activitat.

Tampoc és freqüent que en l'avaluació de les accions de promoció de la lectura s'hi tinguin en compte els costos directes o indirectes de la seva posada en marxa. La planificació, organització i realització d'aquesta mena d'activitats requereix d'una inversió d'hores de feina important per part del personal de la biblioteca i dels responsables en els serveis centralitzats (traduït tot plegat en costos econòmics indirectes), i de despeses (en aquest cas, directes) en la contractació d'animadors, escriptors, il·lustradors, crítics, especialistes i tots els actors involucrats en aquesta transmissió cultural, i en els elements tècnics que el desenvolupament l'activitat requereixi.

En aquest sentit, des dels poders polítics i dels responsables tècnics, les activitats d'animació i de la promoció de la lectura realitzades des de les biblioteques, han estat acceptades com a positives de manera intrínseca, sense una avaluació que en mesuri l'impacte. La raó d'aquesta manca d'avaluació es deu, per una banda, a l'acord unànim quant a la bondat absoluta de l'objectiu: llegir és una acció amb conseqüències positives que no precisa de justificació, és una veritat que cal divulgar amb la força de la fe. Per altra banda, en aquesta manca de processos d'avaluació, s'hi troba una raó més pragmàtica d'ordre metodològic: això és, la dificultat de

comptabilitzar —qualitativament i en el temps— l'impacte que aquestes activitats tindrien sobre els assistents. De quina manera els serveis i, particularment, les activitats d'animació influeixen en l'usuari en la seva relació amb la lectura? I en la seva relació amb el món de la cultura? Quin era l'objectiu de la biblioteca en oferir aquella activitat? Quins beneficis s'han derivat de la promoció, si es que sempre es pot parlar de beneficis? Quines millores i ens quins àmbits com a individu i com a grup s'esdevenen?

Davant la inexistència a casa nostra d'un model d'avaluació extern i fiable sobre la incidència de les bones pràctiques en l'animació a la lectura, s'ha fet un estudi bibliogràfic aprofundit sobre l'estat de la qüestió en països occidentals més desenvolupats per identificar l'existència de models científics provats que servissin de referència en les nostres biblioteques. En la revisió bibliogràfica s'han posat de manifest tant les pràctiques d'avaluació de serveis de biblioteques com les dificultats d'avaluar o, en paraules de B. Train i J. Elkin, de "mesurar allò que és immesurable".

Certament, la bibliografia tracta de manera general l'avaluació dels serveis de biblioteca pública, tot centrant-se en les dades que responen a la dimensió dels espais i de la col·lecció, els serveis oferts, al moviment de la col·lecció en la consulta en sala i en préstec domiciliari. Les referències bibliogràfiques en què s'aborda el tema de l'avaluació de les accions específiques de foment de la lectura són escasses i, sovint, poc pertinents.

De la revisió bibliogràfica se'n deriven les consideracions següents:

- La preocupació per l'avaluació de l'impacte de les activitats d'animació a la lectura i culturals en el marc de les biblioteques públiques té una geografia bastant ben definida i, fins i tot, podríem dir que una llengua concreta, l'anglès: els països anglosaxons i de manera especial la Gran Bretanya i els Estats Units són els que han treballat més a fons aquesta qüestió i això es reflecteix en el nombre d'articles publicats; en menor mesura, hi trobem articles provinents d'Austràlia, Nova Zelanda, França, els Països Baixos, Alemanya,

alguns dels països escandinaus, i, de fora d'Europa, d'articles de Colòmbia.

- Pel que hem pogut comprovar al llarg de la nostra recerca, els estudis sobre els temes que ens ocupen –la reflexió, l'organització, l'avaluació i la incidència de les activitats de promoció de la lectura– deriven de tres fonts. Una primera, constituïda per revistes especialitzades en biblioteconomia i, més especialment, sobre la biblioteca pública; una segona, composta per monografies d'estudi i també manuals del tipus "how-to-do-it" publicats per editorials especialitzades (ALA, IFLA, Libraries Unlimited); i, finalment, una tercera basada en les memòries finals i d'avaluació dels programes d'animació a la lectura publicades per les institucions organitzadores i concernides.
- Els articles i llibres tracten la promoció de la lectura de manera molt ampli i des de molts enfocaments. Així, trobem reflexions pedagògiques, filosòfiques i metodològiques; recerques d'investigació quantitatives i qualitatives (estudis de casos); projectes de difusió cultural i lectora; manuals d'organització de projectes d'animació i promoció i estudis sobre els efectes positius de les activitats de promoció lectora, no sobre l'individu, sinó sobre la institució: la biblioteca, el pressupost bibliotecari, el networking, la venda de llibres, el descobriment d'autors, etc.
- La proposta d'eines metodològiques per a mesurar la incidència de les activitats de promoció de la lectura des de la biblioteca pública, que és el que motiva aquest estudi, no compta amb bibliografia pertinent i específica –o potser no l'hem sabut localitzar. Entenem que no hi ha una eina provada i difosa internacionalment. Aquesta és encara una mancança assenyalada, a voltes un experiment reduït a un programa o activitat, quan no un desig, en el que coincideixen alguns dels articles recuperats. Molt sovint s'apunta la necessitat d'avaluar, però l'eina metodològica insistim, gairebé mai se'ns presenta clara i transferible.

PART III. INFORME DE RESULTATS

9 LES ACTIVITATS DE PROMOCIÓ LECTORA

En aquest apartat, a partir d'un buidat que no pretén ser exhaustiu ni sistemàtic, s'analitzen les activitats destinades als diferents segments de públic i s'intenten tipificar els seus trets distintius en relació a l'objectiu, la realització i els destinataris.

9.1 La recopilació de la informació

Per dur a terme una primera anàlisi de les diverses tipologies d'accions de foment de la lectura que realitzen les Biblioteques Públiques de Catalunya, s'ha realitzat un buidat de caràcter exploratori de les activitats que es proposen a les biblioteques públiques amb la finalitat d'identificar i de tipificar aquelles que poden considerar-se, específicament, de foment de la lectura.

En concret, s'ha recopilat informació de:

- les biblioteques seleccionades, ja fos per la quantitat o la qualitat de les accions que desenvolupen
- les Biblioteques Públiques de Tarragona i Girona
- les biblioteques de la ciutat de Barcelona gestionades pel Consorci, ja que són les que presenten més varietat d'activitats
- les biblioteques de província de Barcelona, a les quals dóna suport la Gerència de Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona.

Les fonts d'informació per a l'obtenció de dades han estat diverses i s'ha treballat amb els impresos de difusió de les pròpies activitats,

amb els catàlegs i propostes d'activitats que s'ofereixen a les biblioteques, també, amb les informacions que apareixen a les pàgines web de les diverses biblioteques. A continuació ressenyem les fonts més rellevants, que recullen informació d'un gran nombre de biblioteques:

- Per al conjunt de Catalunya: difusió impresa, webs de les biblioteques escollides i web de la Generalitat sobre biblioteques.
- Per les de la província de Barcelona: difusió impresa, web de la Diputació de Barcelona i del butlletí electrònic *Bibliosfera*
- Per les de la ciutat de Barcelona: difusió impresa, web de les Biblioteques de la ciutat de Barcelona i memòries publicades;

En la recollida d'informació, el principal problema ha estat la poca difusió externa que moltes de les biblioteques fan de les seves activitats ja que els materials impresos només es difonen a la pròpia biblioteca i no totes compten amb pàgines web amb la informació actualitzada.

S'ha procurat abastar un període cronològic ampli i, quan ha estat possible, s'han incorporat al corpus d'activitats analitzades les compreses entre 2003 i 2007. En qualsevol cas, s'ha treballat amb les activitats dutes a terme durant els anys 2008 i 2009.

9.2 Les activitats per al públic infantil i juvenil

Les activitats per al públic infantil presenten diverses modalitats que es caracteritzen pel seu format híbrid, de tal manera que és molt difícil establir una tipificació a partir d'una única categoria. Es freqüent trobar hores del conte complementades amb tallers, recitals, espectacles, etc., però també es fan espectacles basats en narracions orals de textos literaris i tallers que parteixen del treball amb els llibres de coneixements i que incorporen activitats manuals i manifestacions artístiques.

La narració de contes, en el format més tradicional de l'hora del conte o en qualsevol de les seves manifestacions revisades, és l'activitat més freqüent per al públic infantil, i s'adreça, sobretot, a les primeres edats, a partir de 3 anys. La narració de contes presenta una dimensió gairebé d'espectacle, per la varietat de suports i canals que es vehiculen: ombres xineses, titelles, música, màgia, papirofèxia, objectes de tot tipus...

Altres activitats igualment freqüents són els tallers, formats que comporten, per una banda, la limitació de places i, per altra, una més elevada participació dels nens i nenes. Aquesta tallers solen vincular-se més a àmbits de coneixements –països del món, astronomia, art, medi ambient.... que no pas d'àmbits de ficció. Es plantegen a partir de llibres i es combinen amb jocs, experimentació, i altres elements lúdics. En els casos estudiats, també tenen cert protagonisme les activitats musicals basades en l'audició de cançons i poemes musicats. Aquestes activitats musicals solen estar destinades a les famílies.

Les activitats s'articulen a partir d'una gran varietat de centres d'interès: personatges literaris (Els tovets), tradició popular, mitologies, edat mitjana, animals, pirates... També n'hi ha, però, que tracten temes actuals amb la intencionalitat de transferir valors (ecologia, feminisme,..) o d'altres que tenen l'objectiu de donar a conèixer determinats autors i les seves obres (Jules Verne, Miquel Martí i Pol, Pere Quart...)

La majoria d'aquestes activitats tenen el llibre com a referent, més o menys immediat i s'adrecen a nens i nenes molt petits, tot i que encara no tenen habilitats lectores. Aquesta tendència encara es reforça més amb la incorporació de programes com Nascuts per Llegir, adreçats a pares, mares i nadons. Per als lectors més grans de 7 anys, hi ha poquíssimes activitats específiques, i gairebé totes s'articulen en forma de tallers. No obstant, encara es detecten menys activitats adreçades especialment als lectors de 10 anys en endavant. En molts casos, les activitats s'ofereixen a un espectre d'edats molt ampli (de 3 a 9 anys) la qual cosa, com veurem, dificulta la identificació del públic amb l'activitat i comporta problemes als seus conductors, que han d'intentar adaptar-la al públic assistent per

garantir-ne l'èxit. Aquest mateix problema pot donar-se amb les nombroses activitats que s'anuncien destinades a nens entre 7 i 13 anys. El fet que els nens d'aquestes edats presentin diferents nivells de capacitats i, sobretot, diferents interessos pot revertir en un descens o limitació del públic esperat.

En alguns casos, les activitats infantils i juvenils que es programen estan directament relacionades amb les accions destinades als centres escolars del municipi, amb preferència els de primària enfront dels de secundària. Es tracta, habitualment, d'activitats de cloenda de programes que comporten lliurament de premis o alguna celebració festiva.

L'assistència a les activitats es majoritàriament gratuïta i sense inscripció prèvia. Només en els casos d'activitats que requereixen una intervenció directa amb l'infant, com els tallers, s'elabora una llista de reserva de places. En les activitats més obertes, com les narracions de contes, no s'indica mai l'aforament ni es limiten les places, cosa que pot incidir negativament, si hi ha una resposta massiva, en la qualitat de l'activitat.

La majoria d'activitats són de caràcter puntual encara que es programin regularment, en cicles. Poques són les activitats que es plantegen amb voluntat de continuïtat, com els clubs de lectura o els tallers, que requereixen el compromís dels participants amb un mínim de sessions.

Pel que fa a les activitats adreçades al públic juvenil, l'absència és notable. Aquest grup de públic és el que compta amb menys activitats específiques. Normalment, els joves comparteixen activitats amb els adults, tot i que també es detecten casos d'activitats compartides amb la franja de nens de més edat. Si de cas, trobem alguns clubs de lectura juvenils, i algunes activitats relacionades amb els seus interessos lectors com ara el còmic o les novel·les de gènere. Així mateix, es detecta una tímida incorporació de les tecnologies en algunes de les propostes d'activitats –clubs de lectura virtuals, blogs– que cal tenir en compte perquè obren noves possibilitats de captació d'aquest públics.

9.3 Les activitats per al públic adult

Les propostes d'activitats de promoció de la lectura adreçades al públic adult presenten més varietat, tant pel que fa al format com a les temàtiques.

Entre les activitats més destacades, trobem els clubs de lectura en totes les seves modalitats i amb un creixement exponencial, any rera any. Gairebé cada biblioteca ofereix un club de lectura ja sigui d'un gènere o d'un tipus de novel·les i, en algunes de les biblioteques més grans se n'arriben a programar més de cinc diversos. S'observa que, amb l'augment de la demanda, les biblioteques han tendit a especialitzar els clubs de lectura en funció dels seus fons (de poesia, de novel·la negra, d'història) o en funció dels nous usuaris (lectura fàcil en català).

Les activitats més freqüents són les conferències i xerrades, però també tenen certa presència aquelles que podríem definir com d'audició de textos literaris: lectures en veu alta, narració de contes, recitals poètics,... Una modalitat específica de les activitats per al públic adult són les tertúlies, en formats més distesos i menys formals, que poden establir-se entorn un centre d'interès –un autor i la seva obra o un tema d'actualitat, per exemple–, o bé en funció d'un objectiu específic, com ara les tertúlies en català per a usuaris nouvinguts. També cal destacar la presència dels itineraris o passeigs literaris on es vinculen espais de la ciutat amb autors i obres literàries o bé amb efemèrides.

En les activitats per a adults, l'actualitat també marca sovint la temàtica de les xerrades i conferències, dins de la gran diversitat de tòpics. A diferència de les activitats infantils, en les destinades a aquest segment de públic és freqüent que les xerrades i conferències per a adults siguin encarregades a personatges "mediàtics", tant si el tema ho requereix com si no. Les activitats, al marge de la temàtica, solen agrupar-se en cicles que es programen regularment al llarg de l'any.

A diferència del que hem notat a l'apartat sobre les activitats infantils, no sovintegen aquelles activitats que podríem anomenar espectacles, siguin projeccions, concerts, recitals... En canvi, les presentacions de llibres són reservades al públic adult, tot i que la seva presència no és tan significativa com caldria suposar, tenint en compte les bones condicions que ofereix una biblioteca per a aquest tipus d'activitat.

Les activitats destinades a adults, en general, no s'identifiquen tan clarament amb un objectiu de promoció lectora com les destinades als infants, llevat dels clubs de lectura. En la resta, cal suposar que la lectura es promou a partir d'altres productes que acompanyen l'acte en si, com les guies de lectura o les exposicions.

Les activitats incorporen molt poc o gens les tecnologies i les possibilitats d'Internet: són molt conservadores, com si el fet de llegir hagués d'anar lligat única i exclusivament a activitats presencials, de contacte amb l'objecte físic que és el llibre. En els programes de difusió general, no s'hi detecten activitats o accions de promoció de la lectura que es vehiculin a través de la pàgina web, la utilització de la web 2.0, o la creació de blogs. Només en algunes biblioteques analitzades s'utilitza alguna d'aquestes eines innovadores i gratuïtes que, a més d'ampliar la presència virtual de la biblioteca, permetrien comptar amb la participació i opinió dels usuaris, una manera a través de la qual la biblioteca podria conèixer millor els seus gustos i perfils lectors.

9.4 Característiques generals de les activitats de promoció de la lectura

De l'anàlisi de les activitats de promoció de la lectura i de les seves dinàmiques es poden establir unes característiques en funció dels seus objectius, de la realització i dels destinataris.

Característiques de les activitats en funció dels seus objectius

- Les activitats de promoció de la lectura no es distingeixen de les activitats cultural en general, amb les quals comparteixen la possibilitat d'utilitzar l'espai i els serveis de la biblioteca.
- Les activitats de promoció de la lectura s'articulen indistintament entorn de les obres de ficció i de les de no ficció
- La majoria d'activitats –tot i que tinguin uns objectius explícits de promoció de la lectura– presenten vinculacions amb llibres del fons de la biblioteques
- Les activitats adopten formats diversos per a assolir uns únics objectius

Característiques de les activitats en funció de la seva realització

- En els casos en què es disposa de dades distribuïdes temporalment, es pot establir el cicle de vida de les activitats: inici, innovacions i modificacions i desaparició
- Moltes de les activitats de promoció de la lectura són contractades a empreses especialitzades i realitzades per personal extern a les biblioteques. En algunes biblioteques, l'hora del conte, és l'única activitat que realitza la pròpia biblioteca
- Hi ha més varietat de propostes i formats i més innovació allà on es treballa a partir d'un catàleg
- No es detecta gaire innovació en els formats ni en les propostes des de l'any 2003 ençà: aquelles activitats amb més èxit s'amplien (nous gèneres o nous arguments per als clubs de lectura) i a d'altres se'ls incorpora algun valor afegit.
- El nombre d'activitats que es realitzen a les biblioteques s'incrementa anualment, com demostren les estadístiques.

- La gran majoria de les activitats són gratuïtes, tret d'algunes com els tallers (que requereixen materials), cursos (per als quals cal contractar professorat), espectacles i itineraris.

Característiques de les activitats en funció dels destinataris

- Les activitats es programen sobretot, per a dos segments de públic: l'infantil –primeres edats i fins a set anys– i els adults. Els nens més grans i els joves no compten amb activitats específicament adreçades a ells.
- Les famílies tenen un tractament específic i se'ls adrecen programes propis com Nascuts per llegir

10 LES OPINIONS DELS AGENTS I DELS USUARIS

En aquesta fase del treball s'ha intentat recollir l'opinió dels agents implicats en les accions de promoció de la lectura, des dels professionals de les biblioteques, que tenen la responsabilitat de dur-les a terme, fins als usuaris que les "consumeixen".³ En el camí, són imprescindibles les valoracions i opinions dels programadors dels serveis centrals de suport i de les empreses o persones que són contractades per a realitzar les activitats. Els guions per a les entrevistes així com els qüestionaris dels usuaris es poden consultar als annexos. Les opinions dels implicats s'han agrupat a l'entorn de diferents aspectes:

- Activitats i promoció de la lectura
- Programació de les activitats
- Els públics de les activitats
- Avaluació de les activitats
- Valoració de les activitats

³ Les entrevistes realitzades a usuaris tenen valor orientatiu i, en cap cas, representatiu. Per tant, tot i que en algun moment se citen percentatges, aquests es refereixen al total de les enquestes realitzades i mai al total de la població.

Com és lògic, el pes de les opinions en el conjunt del text és diferent segons la implicació dels agents. Per aquesta raó, en funció dels aspectes tractats hi ha veus més predominants que altres. En alguns casos, s'han seleccionat verbatim dels entrevistats, citats literalment entre cometes, ja que les seves frases enfortien i ampliaven els comentaris de l'estudi.

10.1 Activitats i lectura

- El foment de la lectura vs. el foment cultural

Un dels problemes recurrents, expressats per la majoria dels entrevistats, es focalitza en la dificultat de "distingir clarament en les activitats els objectius de lectura dels altres objectius associats: com l'establiment de complicitats, la integració en el territori o l'increment de la presència de la biblioteca". Alguna veu indica que algunes de les accions de foment de la lectura que ara mateix es programen sota aquest objectiu no tenen clarament aquesta funció i que, com a simples activitats de lleure, no s'haurien de programar des de la biblioteca. Una programadora explicita una de les causes d'aquest fenomen quan indica que "Hem convertit les biblioteques en centres cívics, perquè els que hi ha no funcionen, i els polítics exigeixen que un equipament tan car com la biblioteca en faci les funcions".

Una bibliotecària exposa que el principal problema radica en què el foment de la lectura s'ha convertit en una finalitat en si mateixa, i que sovint no es tenen en compte els usuaris concrets a qui es vol arribar. Un altre factor negatiu és la dificultat en arribar als no usuaris, per a la qual cosa, les accions de foment de la lectura sovint requereixen desenvolupar paral·lelament accions de màrqueting i difusió de la biblioteca.

Un altre aspecte que apareix en les entrevistes amb els bibliotecaris i programadors, especialment, és la diversitat d'enfocaments quant al caràcter de les activitats de promoció de la lectura. En alguns casos, es considera que han de ser de promoció cultural en general i que no s'han

de fixar altres objectius més específics; en altres casos, en canvi, es considera que aquest tipus d'activitats es contraposen a les activitats d'oci o de lleure en general, que han de ser promogudes per altres entitats. Hi ha un cert consens, però, en què la situació és molt diversa en funció de les dimensions del municipi: en els petits, i a manca d'altres entitats culturals, la biblioteca ha d'obrir una mica el ventall, mentre que als grans, es pot centrar més en la promoció de la lectura, majoritàriament identificada amb el llibre. En qualsevol cas, la cooperació amb l'entorn es veu indispensable per evitar la contraprogramació d'activitats amb altres institucions locals.

- Accions vs. activitats de promoció lectora

Els professionals entrevistats estableixen certes precisions terminològiques entorn al concepte "activitats de promoció de la lectura". La majoria consideren com a tals totes les accions o actuacions que contribueixen a que els usuaris llegeixin "més i millor" i aquestes accions poden ser de tipus molt divers. Un activitat seria un tipus d'acció que segueix un format establert prèviament, que es programa en un temps i espai determinat, per a la qual s'espera l'assistència del públic. Una activitat és vista per una bibliotecària "com un esdeveniment puntual" i és per això que, de vegades, són difícils d'ubicar en un pla de treball a llarg termini. L'activitat és "una estratègia o una eina i no una finalitat, per aconseguir uns objectius del projecte".

Els professionals ens expliquen que sovint són les petites accions concretes les que tenen més efectivitat: disposar uns quants llibres al costat del taulell, fer que en les visites escolars tots els nens i nenes facin un préstec..., o utilitzar procediments mercadotècnics com ara "fer aparador" o col·locar els llibres als expositors, que "venen molt". En general, aquelles accions que ajudin a treure els llibres dels prestatges, a donar a conèixer fons de qualitat, semblen més efectives que d'altres més vistoses o complexes de realització.

També s'englobarien en l'apartat d'accions per a la promoció de la lectura les que el personal de biblioteca duu a terme de manera directa i informal,

individualment amb els lectors: orientació, recomanació, intercanvi d'opinions sobre lectures... Molts dels bibliotecaris entrevistats coincideixen que, precisament, són aquestes converses les que poden incidir més directament en un increment o en una millora de la pràctica lectora dels usuaris. No obstant, cal estar amatent per a aprofitar el moment més oportú per a encetar converses o presentar propostes. Una bibliotecària indicava que els moments d'espera per a l'ús dels ordinadors són una excel·lent oportunitat per a proposar lectures.

▪ Lectura i fons

Tot i que la col·lecció de les biblioteques es, evidentment, un element essencial per a la promoció lectora, són pocs els casos en què s'esmenten activitats lligades específicament amb la difusió o l'accés al fons per a promoure la lectura. Una bibliotecària considera fonamental la rapidesa en què es troba disponible un títol d'actualitat a la biblioteca i, en un altre cas, la bibliotecària opina que la disposició espacial del fons és una eina molt potent i insisteix en la importància de l' "ordenació impecable del fons", la creació de centres d'interès i la utilització d'icones en el topogràfic –tant del fons infantil com d'adults– per a facilitar l'accés dels usuaris a la lectura. En qualsevol cas, la necessitat de disposar de manera permanent dels títols que es poden considerar canònics –"clàssics d'abans i clàssics contemporanis" en paraules d'una bibliotecària– és vista com fonamental.

Malgrat que els professionals insisteixen en utilitzar el concepte lectura en un sentit ampli –que inclouria tot tipus de textos, des dels literaris als informatius i, fins i tot, els textos electrònics– però el cert és que, a la pràctica, el concepte lectura s'assimila, gairebé i unívocament, a la lectura literària. A causa d'aquest enfocament parcial, gran part del fons disponible a les biblioteques no s'inclou en activitats de promoció, tot i que es considera que cal potenciar la lectura de coneixements per a aquells lectors que no se senten atrets per la ficció.

En el cas del públic infantil, a més, aquest concepte ampli de lectura es veu amenaçat per la dificultat de trobar obres divulgatives al seu nivell; en conseqüència, els lectors infantils tendeixen a resoldre les seves

necessitats de consulta i de coneixement a partir d'Internet la qual cosa limita encara més la lectura de textos no literaris i l'adquisició d'habilitats en consulta de llibres entre els lectors que tot just s'inicien.

- Les eines per a la recomanació

Hi ha una certa unanimitat entre les persones entrevistades a considerar imprescindible l'existència d'eines que facilitin la tasca del bibliotecari a l'hora de promoure la lectura, al marge i a més de les activitats concretes que la biblioteca pugui dur a terme. La majoria de bibliotecaris es lamenten de no poder disposar de les "biografies" lectores dels usuaris, dades que consideren essencials per poder orientar el lector. En aquest sentit, alguns professionals suggereixen la creació d'un "catàleg Amazon" que estableixi vincles entre el que ha llegit un lector i aquells títols del catàleg que li poden interessar. Aquestes eines també permetrien afinar més en les dinàmiques lectores de determinats segments d'usuaris.

Una altra de les mancances detectades és la de poder disposar de dades estadístiques segregades sobre els hàbits culturals i de consum cultural de la població de referència de la biblioteca, ja que les dades de què es disposa són excessivament genèriques, i no faciliten la identificació de les pràctiques lectores i la detecció de les necessitats.

- El bibliotecari prescriptor o bibliotecari referent.

En general, els professionals consideren imprescindible la figura del bibliotecari "de capçalera" o "reading coach", que actua com a referent prescriptor. Per assolir aquest perfil, és imprescindible l'estabilitat de l'equip, ja que permet "l'especialització" i la formació d'una persona que és qui generarà "confiança" en els lectors. Aquesta figura es veu encara més important a la sala infantil, donat que els seus usuaris estan en un període de formació del seu itinerari lector.

Els bibliotecaris i bibliotecàries són conscients que per a dur a terme aquesta tasca amb èxit els cal formació en diversos camps i, especialment, en cultura literària. També opinen que haurien de poder dedicar un temps

diari a la lectura de referències, ressenyes i crítiques d'obres, per tal d'estar al cas de les novetats i de poder incorporar-les a les prescripcions. La feina del prescriptor ha de consistir en "proposar, guiar, seguir i dinamitzar les lectures", sempre a partir del coneixement de l'usuari, dels seus interessos i de la seva trajectòria lectora, amb l'objectiu d'ajudar-los a "créixer com a lectors". En aquest sentit, els bibliotecaris actuen com a "formadors no reglats", en un àmbit de llibertat en relació a la lectura.

Alguns directors de biblioteca consideren, no obstant, que difícilment es pot assolir aquest rol sense una pràctica lectora intensiva i de qualitat i que aquestes lectures s'haurien de considerar entre les tasques del bibliotecari prescriptor, i facilitar la formació continuada en aquest camp.

10.2 Programació de les activitats

- Treballar per objectius

Hi ha un consens absolut en què sovint les activitats que es programen sota l'epígraf "promoció de la lectura" no sempre tenen aquest objectiu explícit sinó que responen a l'objectiu més genèric d'atraure el públic –el fidel i el nou, si pot ser– a la biblioteca. Una bibliotecària expressava clarament que "moltes activitats que es venen com de foment de la lectura en realitat són de màrqueting, per a donar a conèixer la biblioteca, són una eina... però el veritable treball de foment ve després, quan es treballa per a un segment determinat, amb objectius clars i definits". En aquest sentit, les biblioteques intenten relacionar sempre les activitats, tinguin l'objectiu que tinguin, amb els llibres, a partir de mostres temàtiques o sobre autors. "No queda clar que una xerrada generi més us dels fons. Has de buscar tu aquesta relació".

En relació als objectius de les activitats de promoció lectora, un dels conductors d'activitats entrevistat exposa que, després de molts anys de professió, ha arribat a la conclusió que a l'hora de contractar determinades activitats, com ara les "hores del conte", biblioteques i narradors no comparteixen els mateixos objectius. La biblioteca té com a objectiu afavorir la lectura, així, en un sentit ampli però també desdibuixat i, com a

indicador d'èxit, incrementar el préstec. En canvi, el narrador té objectius més formatius, com ara treballar l'oralitat, que els nois adquireixin hàbits d'escolta, que modifiquin determinades actituds enfront qui explica alguna cosa, que "sàpiguen estar", en definitiva.

- La tria d'activitats

La programació de les activitats de promoció de la lectura se sol dur a terme en funció de diversos elements: els objectius previstos al pla anual de la biblioteca, els objectius específics de promoció de la lectura, les peticions i suggeriments dels usuaris, les propostes del personal de la biblioteca o les propostes dels serveis de suport autonòmic i local. També hi influeixen les propostes i peticions externes derivades, normalment, de la política cultural municipal o generades per les entitats amb què la biblioteca col·labora: associacions, centres educatius, grups culturals diversos, etc. No hi ha però coincidència total a l'hora de prioritzar aquests elements, i mentre una biblioteca es basa, en primer lloc, en els objectius establerts al pla estratègic, una altra prioritza els interessos dels usuaris. La valoració de les experiències prèvies també és un element determinant per a prendre decisions en la programació de les activitats, però en algunes biblioteques, el factor decisiu és el pressupost. En qualsevol cas, les biblioteques reiteren que és molt important que la tria d'activitats sigui consensuada per tots els professionals de la biblioteca, cosa que fa que tothom s'hi involucri més.

En la tria de les activitats, les biblioteques es debaten entre la tendència a repetir les d'èxit i la voluntat d'innovar i presentar noves opcions. No obstant, després de molts anys de programar activitats, i de molta experiència acumulada, algunes biblioteques tendeixen a ser més selectives i programen "menys activitats de risc".

Una pràctica habitual per ajudar a decidir la tria d'activitats consisteix en demanar l'opinió del públic, tant per conèixer les activitats preferides com per identificar la seva disponibilitat quant a dies i hores per acudir a les activitats i, també, per detectar les necessitats de grups específics. Una bibliotecària alerta, però, que aquesta pràctica pot comportar diversos

riscos com adaptar-se excessivament a les demandes del públic que tenim i no visualitzar les del públic potencial, tendir a repetir massa les activitats que més han agradat o programar activitats demandades, però que no responen als objectius fixats prèviament. Per a recollir les opinions dels usuaris, les biblioteques articulen diverses vies: per mitjà d'una bústia de suggeriments específica per a les activitats; a partir del contacte directe, a partir de la recopilació d'idees des del bloc de la biblioteca, i també, a partir dels qüestionaris d'avaluació de les pròpies activitats.

Tot i que hi ha certa tendència a repetir les activitats considerades d'èxit – que també són les més sol·licitades pel públic més “fidel”– les biblioteques tenen necessitat de revisar periòdicament la programació. Aquestes revisions poden limitar-se a una reorganització –agrupació en cicles, canvis en els horaris...– per mirar de treure'n més beneficis, o bé poden ser més radicals i donar cabuda a noves propostes, amb la intenció d'arribar a nous públics. Algunes biblioteques relacionen les pràctiques repetitives a la manca de recursos o de temps per renovar el repertori.

Hi ha cert consens en què una bona distribució temporal de les activitats contribueix a incrementar-ne l'eficàcia. En aquest sentit, les biblioteques estableixen cicles que es repeteixen periòdicament, dins dels quals les activitats es poden anar variant. Aquesta pràctica facilita la programació i crea en els usuaris una certa habitud: “També va bé establir una certa periodicitat: per exemple, seguint el cicle de l'any en funció de les dates febrer, carnaval; març, dones; abril, Sant Jordi.... Així la gent ja les espera”. Un bibliotecari parla, fins i tot, de “fidelització incondicional” per part del públic, que espera que les activitats es programin repetidament, i en els mateixos horaris, ja que “la gent s'organitza en funció de l'agenda de la biblioteca”.

- Contractació externa

De les entrevistes es desprèn la importància que té la contractació externa de les activitats de promoció lectora. En alguns casos, la contractació es fa directament des de la biblioteca; en altres, a partir de les centrals de

serveis. Això fa que el catàleg sigui diferent a les diferents biblioteques, en funció de la seva situació territorial, però similar dins d'una mateixa xarxa.

En general, es considera que la contractació externa aporta avantatges, no només a nivell de planificació –com una manera de minimitzar l'impacte que té, en el conjunt de les tasques de la biblioteca, la preparació i la gestió de les activitats–, sinó també com un element diversificador. Una de les bibliotecàries indica que el recurs a la contractació externa de personal especialitzat i professional contribueix a incrementar l'èxit de l'activitat i, també, “evitar que la gent es cansi de veure sempre les mateixes cares i la mateixa manera de fer”.

Una altra bibliotecària considera que treballar amb una empresa de programació d'activitats potent permet oferir veritables “programes d'extensió cultural”, i s'incorpora “un plus afegit, en facilitar que els lectors facin visites i assisteixin a actes (teatre, conferències d'autors, saló del llibre)...”. En canvi, treballar amb empreses més petites implica menys diversitat quant a la varietat de les activitats programades, sense que se'n derivin avantatges significatius de cost o de gestió. D'altra banda, la programació a través d'una empresa amplia el “catàleg” de possibilitats: per exemple, en el cas de biblioteques allunyades de Barcelona, la contractació externa els permet aconseguir que determinats autors “mediàtics” o molt reconeguts es desplacin a la seva biblioteca.

No obstant, la pràctica de la contractació externa també presenta ombres. En primer lloc, alguns bibliotecaris coincideixen a destacar el seu elevat cost i la disparitat de la qualitat de les propostes. En aquest sentit, una bibliotecària indica que “cal que qui elabori el catàleg d'activitats n'hagi vist el desenvolupament i n'hagi pogut avaluar els resultats”.

També s'argumenta que, en alguns casos, les activitats que s'ofereixen a totes les biblioteques els arriben quan el calendari ja està tancat, o que treballar sobre catàleg no implica, necessàriament, que puguin acabar programant les activitats que haviés demanat, ja que la demanda de la majoria de biblioteques es concentra en unes poques activitats i cal

distribuir-les equitativament. Aquesta manca de flexibilitat és vista com un problema, ja que no permet programar les activitats en relació al dia a dia de la biblioteca.

Si s'estableix una comparació entre les activitats organitzades per la biblioteca i les contractades a partir d'un catàleg, els bibliotecaris entrevistats indiquen que aquestes són més cares, però no necessàriament més ben fetes, ni aporten més públic. El que si aporten és més solvència, ja que han funcionat a altres biblioteques.

D'altra banda, en alguns casos, la contractació externa de conductors d'activitats, sigui a través de l'empresa que proposa el catàleg, sigui directament per la biblioteca, genera cert distanciament amb la biblioteca. Una bibliotecària posava èmfasi en la pèrdua de control sobre el desenvolupament de l'activitat i un bibliotecari apuntava que quan una activitat la condueix una persona aliena a la biblioteca, es freqüent que no es relacioni tant amb el fons i per tant, perd incidència en l'objectiu de promoure la lectura.

- Cooperació amb l'entorn

La cooperació amb l'entorn és una eina molt eficaç per a la difusió de la biblioteca i els seus serveis, ja que facilita l'ampliació dels públics. A partir d'aquí es pot convertir també en una eina per al foment de la lectura. Una de les bibliotecàries entrevistades exposa els beneficis de cooperar amb determinades associacions, i en concret, amb la que ofereix suport a la dona de la seva localitat: amb aquesta entitat es va programar el passi d'una pel·lícula, comentada per un tertulià, i d'aquí en va sorgir un club de lectura. La bibliotecària explica que d'aquesta manera totes les associades s'han fet el carnet de la biblioteca i s'han convertit en un equip excepcional de "propagandistes" de la biblioteca. En un altre cas, la bibliotecària descriu de quina manera el treball amb l'escola d'adults ha generat un resultat similar i ha contribuït, a més, a convertir la biblioteca en un veritable espai educatiu, amb incidència directa en els processos lectors dels alumnes. En un altre cas, el treball amb associacions d'immigrants i

amb associacions veïnals ha permès que el programa Nascuts per llegir arribi a un públic que mai no havia anat a la biblioteca.

Els professionals que treballen en un entorn de municipi lector (siguin bibliotecaris o programadors) tenen clar que aquesta és una via excel·lent per al foment de la lectura, ja que és una estratègia que permet establir i enfortir les relacions amb altres entitats –culturals o no– que operen a l'entorn. A més, el treball en projectes comuns contribueix a re situar la biblioteca en el context i facilita l'aproximació a nous públics. No obstant, en aquelles localitats en què encara no hi ha projectes d'aquest tipus en marxa, algunes biblioteques han treballat per establir sinergies puntuals. Una de les biblioteques treballa directament amb l'arxiu, d'altres acullen les activitats organitzades per entitats i associacions; procuren implicar-s'hi i complementar l'activitat des de la biblioteca amb exposicions de documents.

Es considera que les activitats tenen més èxit de públic, i s'ajusten més als objectius, quan més es relacionen amb esdeveniments o elements propers a la comunitat. El caire local n'incrementa el ressò, el nombre de públic i l'eficàcia.

La cooperació amb l'entorn també s'entén entre les diverses biblioteques d'un municipi o d'una zona. Una bibliotecària insisteix en la necessitat de potenciar aquests contactes que, en el cas específic de les accions de promoció de la lectura, permetrien de compartir idees, esforços i recursos per una millor programació.

- Difusió de les activitats.

De les entrevistes mantingudes s'ha evidenciat que no hi ha consens sobre la incidència de la difusió en relació a l'èxit de les activitats. Algunes professionals consideren que la difusió és essencial, i que cal vigilar especialment de dirigir-la directa i exclusivament al públic per al qual l'activitat està pensada. En altres casos, es considera que no és un factor determinant, ja que es constata que actes amb poca difusió han tingut

elevat ressò. En aquests casos, sembla que hi ha un mecanisme de transmissió directa i que, quan una activitat té interès per a determinat grup, l'assistència és elevada.

Els mecanismes de difusió més utilitzats són els materials impresos enviats per correu ordinari, la inclusió d'anuncis a les cartelleres urbanes i els mitjans de comunicació (premsa i ràdio locals, especialment, per als quals cal elaborar notes i guions). En els casos de les biblioteques de la mostra, els blogs i el web també són mitjans utilitzats. Un bon mecanisme per arribar al lector –i al no lector– és el correu electrònic directe a les persones o bé a través de les institucions i entitats de la localitat, que solen actuar de difusors d'aquelles activitats que més poden interessar als seus associats o membres. També es recorre als serveis d'alerta SMS. Tots aquests mecanismes de difusió tenen la particularitat que s'adrecen a la població en general, no només als usuaris de la biblioteca, amb la qual cosa es supera una de les limitacions que té la difusió interna a la cartellera de la biblioteca. Un dels professionals ens indica que probablement, cal utilitzar un mitjà de difusió específic per a cada tipologia de públic a qui es vol arribar i posa com exemple el cas dels lectors d'edats compreses entre els 10 i els 12 anys, que són molt sensibles a les recomanacions dels seus iguals, que actuen com una eina excel·lent de promoció. En aquest sentit opina que la biblioteca ha de facilitar els espais de la recomanació, per escrit a cartelleres, amb trobades específiques, racons de recomanació i blogs.

La majoria dels professionals indiquen que en la difusió per mitjà de materials impresos cal vetllar especialment per la qualitat gràfica dels productes i per la disposició de la informació textual i icònica, ja que a més de complir la missió d'informar de les activitats són un tarja de presentació de la biblioteca. A més, per tal de garantir que compleixin amb la seva funció informativa, cal denominar les activitats amb títols clars i descriptius, però alhora aquests han de ser suggeridors. Una de les bibliotecàries comentava que, per exemple, el concepte de lectura fàcil està clar en l'entorn professional però que una activitat denominada "club de lectura fàcil" no s'explica per ella mateixa i pot tenir poc públic. Un

simple canvi per “club de lectura de català fàcil” ha interessat a més públic.

Una de les bibliotecàries insisteix en que cal vetllar especialment per les activitats de llarga durada, que es desenvolupen en diverses sessions, com ara cursos, tallers o clubs de lectura, i que requereixen un seguiment personalitzat, i funcionen millor si s’avisava els lectors uns dies abans per tal de recordar-los la cita, bé per telèfon, bé per correu electrònic.

D’altra banda, una altra bibliotecària recalca que, per a les activitats puntuals, una bibliotecària explica que és oportú de fer-les coincidir amb algun esdeveniment i indica “si per exemple s’organitza una visita a la biblioteca coincidint amb Sant Jordi, segur que això fa que s’ompli la biblioteca. En un altre dia, aquesta acció no tindrà el mateix ressò”.

Per la seva banda, el públic entrevistat indica que s’assabenta de les activitats de promoció lectora que organitza la biblioteca des de dins, quan hi van, bé sigui a través de les cartelleres o a través dels fullets que recullen a la pròpia biblioteca. En aquest mateix sentit, els lectors adults identifiquen els bibliotecaris com a font d’informació principal de les activitats, cosa que no fan els joves. Altres recursos, com la consulta al web són encara molt minoritaris. No obstant, els usuaris (especialment nois i noies i dones adultes) opinen que seria més efectiu rebre la informació a casa o bé utilitzar el web de manera més generalitzada, i consideren que els fullets no són un recurs d’informació eficaç. Per contra, valoren més positivament altres accions de difusió, entre les quals destaquem els cartells als carrers, el facebook, els blocs, el correu electrònic o la ràdio. Curiosament, diverses dones adultes proposen que seria una bona idea rebre informació en format SMS al seu telèfon mòbil.

- La importància de l’espai.

L’espai destinat a allotjar el desenvolupament de les activitats es perfila com un dels factors més determinants per al seu èxit. Termes com confort, ambient, recolliment, apareixen com a requisits per a l’espai.

En aquest sentit, una de les bibliotecàries, proposa que es pensi l'espai – quin i com es prepararà – en el moment de dissenyar l'activitat i que si l'espai té un aforament limitat, es limiti el nombre de persones assistents, tot establint llistes de reserva. En la mateixa línia, una de les conductores entrevistades indica que, si en una activitat estan previstes dues modalitats d'intervenció (per exemple, conte i taller) cal diferenciar clarament els espais on es desenvoluparà cadascuna de les modalitats.

És igualment important dotar-lo de tot allò que en faciliti el desenvolupament. Una biblioteca indica, per exemple, com s'ha millorat amb la incorporació d'un micròfon mòbil, de solapa, ja que el conductor pot realitzar la seva tasca amb més llibertat de moviments.

- El conductor de l'activitat.

Tots els bibliotecaris i programadors consultats coincideixen a destacar que el conductor és un element determinant en qualsevol activitat. Entre les habilitats i competències que ha de tenir es destaca el seu domini de la dinàmica de grups i de la comunicació. Una bibliotecària insisteix en què cal que eviti el to professional i la "transcendència" i, molt millor, "si té sentit de l'humor".

Consultats els conductors, aquests consideren important que la biblioteca vetlli perquè qui ha de dur a terme l'activitat se senti còmode i pugui proporcionar-li tot allò que el conductor necessita. S'afegeix que els bibliotecaris han de tenir una cura especial en la presentació del conductor extern a l'inici d'una activitat. En aquest sentit, el bibliotecari fa de "nexa", de referent, entre el conductor i el públic i ajuda a que l'activitat es vegi com una part integrant de la biblioteca.

Uns i altres coincideixen a assenyalar que el conductor de l'activitat ha de tenir un coneixement previ de les condicions en què es desenvoluparà aquesta: l'espai, el nombre de persones esperat... i que s'hi ha de desplaçar amb el temps suficient per tal d'adaptar l'espai al desenvolupament de l'activitat i no haver d'adaptar l'activitat a l'espai.

Sovint petits canvis en la disposició dels elements poden millorar molt l'ambient.

En canvi, hi ha més discordància entre uns i altres en relació a la implicació de les biblioteques en el cas de les activitats "externes". Així, un altre conductor manifesta que en algun cas –especialment quan una activitat s'emmarca en un cicle amb títol genèric– alguna biblioteca ni tan sols s'interessa per conèixer amb anticipació els títols concrets que puguin servir per difondre el fons. Així, l'activitat s'acaba desvinculant de la paraula escrita i de la lectura, ja que es disposa de temps material de preparar una selecció del fons que acompanyi l'activitat.

10.3 Els públics de les activitats

- Distribució per segments de públic

Les biblioteques que programen les seves activitats sobre un catàleg previ, solen establir una relació d'1/3 per a les destinades als públics infantils i 2/3 als adults. A la resta, sembla que el percentatge d'activitats per a infants s'incrementa i va d'un 40% a un 70%, amb predomini dels valors més alts.

Un dels professionals entrevistats indica que, normalment, els programadors –i els bibliotecaris– tenen certa tendència a ampliar les edats dels destinataris de les activitats infantils, amb l'objectiu de captar més públic a les sessions, la qual cosa acaba afectant el bon desenvolupament de les activitats, ja que part dels nens i nenes assistents no connecten amb la proposta. Per la seva banda, les biblioteques també detecten que el públic infantil cada vegada és més petit, tot i que les activitats s'hagin pensat i publicitat per a nens i nenes d'edats mitjanes. En aquest sentit, una bibliotecària opina que aquest avançament de l'edat d'assistència a les activitats respon a un interès creixent de pares i mares per "avançar la culturalització" dels seus fills. Per evitar aquestes distorsions, es proposa la generalització de la inscripció prèvia dels nens i

nenes a les activitats, la qual cosa permet conèixer la seva edat d'avançada i reconduir-los, si cal, a activitats més idònies.

En alguna biblioteca hi ha un interès especial a programar activitats per a joves, però en cap cas superen el 10% del total. Es constata que el sector dels joves és el més desatès en tots sentits: no troben el que busquen o necessiten en els fons de la biblioteca, no tenen un espai específic i es fan poques activitats per a ells. Davant aquesta realitat, es considera essencial tenir cura d'aquest públic, en especial en les edats de finalització de l'educació secundària. En aquest sentit, algunes biblioteques aprofiten les activitats amb les escoles per a fer presentacions de llibres i facilitar tota mena de serveis, amb la idea d'evitar el trencament de la pràctica lectora en aquestes edats.

Un altre públic que no sol acudir a les activitats pensades per a ells són els adults entre 30 i 45 anys, sovint amb fills i amb obligacions familiars que els impedeixen d'anar a la biblioteca. Una de les biblioteques ha identificat aquest problema i es proposa de programar simultàniament les activitats adreçades a ells i les adreçades als seus fills.

En algunes de les entrevistes, es posa de manifest la necessitat d'arribar encara a altres grups especials de lectors, com discapacitats i malalts.

- Assistència i capteniment del públic

En general, hi ha la percepció que a les activitats hi assisteix poca gent (20-25 persones), però es fa difícil establir els líndars de l'èxit de públic si no es disposa de dades comparatives i si, prèviament, no s'ha establert una expectativa de participació, en funció del tipus d'activitat, de l'espai disponible i de la mecànica del seu desenvolupament.

Les dades aportades per les biblioteques i pels programadors d'activitats demostren que el nombre d'assistents a les activitats infantils és molt superior al de les activitats per a adults. Per una banda, perquè les propostes que se'ls ofereixen permeten una convocatòria més gran –l'hora del conte no acostuma a tenir límit d'aforament– i d'altra banda, perquè

normalment tot nen va acompanyat d'un adult, cosa que fa augmentar exponencialment la xifra d'assistents. Així mateix, quan les activitats s'adrecen als escolars aquest hi assisteix com a "públic captiu".

En els casos en què es considera que hi ha poca assistència, aquesta pot ser deguda a l'excés d'oferta de la pròpia biblioteca i la competència amb altres agents culturals. Les activitats de foment a la lectura no semblen atraure nous públics a la biblioteca i, per això, es programen per als que ja en son usuaris: es fa difícil aconseguir els dos objectius junts. Així mateix, es constata que el públic adult és molt fidel però costa guanyar-ne de nou. En la línia de fidelitzar els usuaris a les activitats, dues de les biblioteques organitzen un refrigeri en acabar-les amb la intenció de "mimar els assistents i seduir els que encara no hi van".

Pel que fa al capteniment del públic durant les activitats, cal tenir en compte que els adults solen assistir-hi voluntàriament, circumstància que no sempre es dona en el públic infantil, que hi sol anar a proposta de l'adult i que sovint enllaça l'activitat a una jornada escolar. Sovint passa, però, que els adults acompanyants, en no estar directament interessats a l'activitat, en desvien l'atenció, xerren entre ells i destorben el conductor.

Els públics es comporten de manera diferent segons el segment d'edat i així com els nens solen quedar-se a la biblioteca després de l'activitat i agafar llibres, els adults només utilitzen el préstec després dels tallers i dels clubs de lectura.

Donat que la majoria de biblioteques entrevistades consideren difícil obtenir informació per part dels usuaris assistent a les activitats sobre la seva satisfacció o sobre el desenvolupament de les mateixes, l'observació directa és imprescindible. En aquest sentit, seria interessant de disposar d'un protocol d'observació per permetés recollir les dades i d'objectivar les impressions recopilades.

- Interessos del públic

Els usuaris es mostren interessats en les activitats que programen les biblioteques i opinen que responen bastant a les seves necessitats i/o interessos (tot i que les noies es mostren més crítiques cap a aquestes activitats). Quan ells assisteixen a una activitat, en valoren més especialment la tipologia del tema sobre el què s'articula, i els nois i els homes adults, en valoren molt especialment que el tema sigui d'actualitat. La manera de fer (actitud, domini del tema...) del conductor d'una activitat dirigida també es presenta com un factor important per a una valoració positiva, tot i que els homes adults ho consideren tant determinant. També es valora positivament l'originalitat del tema. Curiosament, l'espai i l'entorn en què es desenvolupa l'activitat i la implicació que l'activitat requereix per part del lector no sembla ser un factor gaire determinant a l'hora de valorar les activitats i, en canvi, els bibliotecaris destaquen aquests dos aspectes com a factors d'èxit.

Els usuaris presenten una actitud molt conservadora quant a la tipologia d'activitats preferides, que es concentren en clubs de lectura, trobades amb autors i hores del conte. No obstant també consideren interessants aquelles activitats que tenen com a eix vertebrador temes concrets, com xerrades i conferències relacionades amb el món científic o el pensament. Cal fer notar els suggeriments dels lectors sobre la creació d'activitats en línia (blogs, clubs de lectura virtuals) i d'activitats que els permetin d'aprofundir en la competència lectora, ja siguin tallers de lectura, lectures compartides, tertúlies i presentació de llibres.

- Col·laboració del públic en les activitats.

La col·laboració del públic es dona de manera voluntària en algunes accions molt concretes. Entre els exemples se citen les narracions de contes al públic infantil (hora del conte) per part d'avis o altres adults, la lectura a domicili a persones grans o la conducció, per part dels usuaris voluntaris, de clubs de lectura adreçats específicament als nouvinguts. Una altra biblioteca demana la col·laboració dels seus usuaris en els cicles de poesia, en què reciten les seves poesies o les d'altres autors. En altres

casos, la col·laboració del públic és molt determinant en la preparació i tancament de l'activitat, tot ajudant a col·locar les cadires, a recollir, etc.

En general, però, les biblioteques no compten amb el seu públic de manera estable per a desenvolupar activitats de promoció lectora malgrat que es considera que la incorporació de persones usuàries de la biblioteca com a conductors d'activitats contribueix a incrementar el seu èxit. Aquest fet és especialment rellevant en les activitats destinades al públic juvenil, ja que, a parer d'una de les bibliotecàries entrevistades, les activitats que compten amb nois i noies en la seva organització, reuneixen més públic i incrementen la implicació dels assistents.

10.4 Avaluació de les activitats

- Els mecanismes d'avaluació

L'avaluació sol ser el punt feble de la programació d'activitats de foment de la lectura i un dels que genera més disparitat d'opinions. Alguns professionals estableixen la dificultat d'avaluar els efectes d'una acció concreta en una activitat tan complexa com la lectura, ja que aquests es poden veure afectats per factors externs ambientals, com ara la coincidència amb campanyes de promoció de la lectura, i per factors més personals com la disponibilitat de temps per part del lector o la seva pràctica lectora prèvia. Es considera que les dades amb les que es pot treballar generen resultats imprecisos o relatius i que es fa difícil establir relacions causa–efecte, sobretot tenint en compte que els seus efectes, sovint, només es poden detectar a llarg termini.

La majoria dels professionals entrevistats coincideixen en la necessitat d'avaluar-les, però no tant en l'eficàcia dels diversos mètodes utilitzats. Així, alguns indiquen que els qüestionaris als usuaris serien una eina interessant, que permetria planificar millor les accions, però reconeixen que s'utilitzen poc ja que les enquestes són lentes de buidar i, en general, aporten opinions favorables de manera sistemàtica. En una biblioteca es recorre a una enquesta anual de satisfacció general amb la biblioteca, en què hi consta la valoració de les activitats com un dels aspectes a avaluar.

A més, en algunes biblioteques sembla que els usuaris són remisos a l'hora de complimentar els qüestionaris de satisfacció. Una de les bibliotecàries indica que, fins i tot, han mirat d'incentivar l'avaluació amb sorteigs, però sense gaire bons resultats.

La majoria dels bibliotecaris opinen que són molt més efectives les entrevistes personals amb els lectors ja que permeten evidenciar més fàcilment el seu grau de satisfacció i detectar els punts febles de l'activitat. En aquest sentit, una de les bibliotecàries proposa establir un protocol de preguntes relacionades amb la seva assistència a activitats "com les que fan a algunes botigues" i que es poden fer a l'usuari en el moment del préstec: qui li ha recomanat la lectura? Li agradaria assistir a alguna altra activitat? Troba a faltar alguna cosa al fons?

Una altra bibliotecària opina que també es poden utilitzar indicadors qualitatis tangencials, i, considera que les activitats de promoció es demostren efectives quan modifiquen determinades pràctiques i "quan aquells a qui tu demanaves ara et demanen". Així, posa com a exemple que, si fa uns anys, les biblioteques havien de demanar als editors que fessin presentacions de llibres als seus espais, ara són els editors els qui ho proposen.

- Quantitat vs. qualitat

Tampoc hi ha consens entre els entrevistats a l'hora de determinar si les avaluacions han de ser qualitatives o quantitatives. Pel que fa a les qualitatives, sembla que alguns dels indicadors com ara l'actitud, els comentaris, o l'interès demostrat per part del públic depenen de massa factors per a ser efectius. Una de les biblioteques utilitza el bloc per a obtenir informacions qualitatives de la progressió dels seus lectors, de la seva implicació, etc. Pel que fa a l'avaluació quantitativa, dades com el nombre d'assistents no semblen tampoc rellevants en si mateixes, i en canvi, sí que ho serien els increments registrats en un temps determinat o en unes activitats determinades, la recurrència a assistir a determinades accions, etc. En aquest sentit, és freqüent d'establir l'evolució de dades

com el nombre d'assistents en activitats que es programen de manera cíclica.

A manca de mecanismes d'avaluació fiables i transferibles, l'efectivitat d'una activitat sol mesurar-se amb la simple comptabilització del nombre de persones assistents i, en tot cas, en la detecció de canvis en el patrons de préstec. Només una de les biblioteques controla els préstecs anteriors i posteriors a l'activitat, però manifesta certa reserva sobre el valor de les dades obtingudes amb aquest indicador. Aquesta percepció és reforçada pels usuaris que han respost els qüestionaris que, majoritàriament, afirmen que no solen agafar llibres per a ells quan assisteixen a les activitats de promoció de la lectura. Sorprenentment, si que n'agafen per a altres persones del seu entorn familiar, fet que indica que l'assistència a un activitat no genera sistemàticament la necessitat de llegir alguna cosa relacionada amb el tema.

10.5 Valoració de les activitats

En la percepció sobre quines activitats contribueixen de manera més eficaç a la promoció de la lectura hi ha un alt grau de coincidència entre bibliotecaris, programadors, conductors d'activitats i lectors. Entre els bibliotecaris hi ha la percepció que aquelles activitats més "efectives" són les destinades als infants, com l'hora del conte, i, per al públic adult, els clubs de lectura i les tertúlies literàries amb autors i els itineraris literaris. Pel que fa a les tertúlies, una bibliotecària indica el valor afegit que implica per a l'èxit el fet que l'autor sigui conegut i mediàtic i que també "funcionen" els autors locals, que solen ser igualment coneguts del públic. En aquest sentit, s'insisteix molt en la dificultat d'engrescar els lectors amb autors poc coneguts. D'altra banda, una bibliotecària opina que els programes promoguts per entitats com l'Institut de les Lletres catalanes que, a nivell nacional, facilitaven aquest contacte entre els escriptors i el seu públic, tenien una gran efectivitat i lamenta que les limitacions pressupostàries n'hagin fet reduir el nombre d'accions. D'aquestes trobades amb autors, en diferents formats, una bibliotecària ha comprovat que, en els dies posteriors a l'acte, s'exhaureixen els llibres de l'autor

visitant a la llibreria, la qual cosa considera un indicador de l'interès despertat per l'activitat entre els lectors. La mateixa bibliotecària demana als autors que visiten la biblioteca que recomanin lectures i ha comprovat que, immediatament, els llibres proposats surten en préstec.

Per la seva banda, els lectors entrevistats consideren que les accions que més contribueixen al foment de la lectura són, per aquest ordre, els clubs de lectura, les trobades amb autors, les exposicions de llibres i les activitats per a infants, especialment l'hora del conte. Els espectacles i el cinefòrum ocupen també llocs importants en aquesta llista, així com les narracions per a adults, les conferències i les exposicions de novetats.

- Clubs de lectura

Hi ha una coincidència total en assenyalar que els clubs de lectura s'han convertit en una activitat estrella de la programació de les biblioteques i una de les més eficaces per al foment de la lectura. Es consideren un factor clau per a una "veritable democratització de la cultura". Iniciats a mitjans dels anys 90, les claus del seu èxit són: la participació, la socialització i la fidelització dels seus membres que, a través del club, entren a formar part de la comunitat de lectors. El perfil del públic assistent és el d'una dona de més de cinquanta anys i, tot i que en un dels casos estudiats el 65% dels membres de clubs de lectura tenien més de 65 anys, hi ha la percepció que, darrerament, s'hi incorporen dones més joves.

En els anys que fa que funcionen s'han consolidat fins al punt que, a parer d'alguns dels entrevistats, s'han "enquistat", tant pel que fa als seus components com a la dinàmica. Hi ha consens en assenyalar que l'ideal seria que una persona formés part d'un club durant un o dos anys, com a molt, però la realitat demostra que hi ha lectors que ho acaben convertint en un "costum vital". Aquesta implicació personal afecta també els conductors fins al punt que s'observa que alguns d'ells s'adapten excessivament a les demandes dels membres dels clubs pel que fa a la tria de títols o a les derivacions de les converses, que acaben convertint-se en veritables tertúlies. En aquest punt, hi ha opinions divergents: alguns

agents entrevistats opinen que això no s'hauria de permetre, mentre que d'altres pensen que formar part d'un club de lectura aporta a l'usuari uns beneficis intangibles que van més enllà del fet de la lectura en ella mateixa. En aquest sentit, sembla que es imprescindible establir una normativa de clubs de lectura que reguli el seu funcionament, i que, per exemple, fixi el nombre de clubs de lectura simultanis a què pot assistir un usuari, o el nombre de vegades que pot repetir l'activitat. En un dels casos estudiats, aquest límit se situa en dos anys; la idea es que, posteriorment, el grup es constitueixi en una tertúlia, sense conductor, que es troba en els espais de la biblioteca.

De les converses amb els agents es plantegen diversos dilemes: incrementar el nombre de clubs en funció de la demanda o ser estrictes en la selecció; mantenir els criteris de selecció de les lectures preestablerts o bé adaptar-les al tipus de lector; primar la quantitat enfront la qualitat... Un dels agents entrevistats considerava que els clubs són una eina excel·lent per "arriscar" en la tria, per proposar lectures "especials", ja que els lectors no fan cap mena d'inversió.

També hi ha divergències pel que fa al perfil dels conductors dels clubs de lectura: per a uns, han de ser professionals, amb coneixement profund de la literatura o del tema que es tracti ja que així es garanteix que "aportin valor afegit". Per a d'altres, el valor afegit deriva del coneixement de l'usuari, per bé que es reclama una formació específica del personal bibliotecari que ha de dur a terme aquesta activitat.

L'avaluació d'aquesta activitat es veu condicionada pel grau de proximitat i gairebé d'afecte que es generen entre els lectors i els conductors del club, però es consideren la modalitat d'acció més idònia per a fer un seguiment directe de l'evolució del lector. Tot i així, en cap dels casos estudiats no es disposa de dades que permetin estudiar més a fons el tipus de lector, el seu nivell d'estudis, el seu itinerari lector o altres aspectes. Com a molt, s'intenten qüestionaris de satisfacció que solen ser molt favorables a la iniciativa, amb un nivell crític molt baix.

- Clubs de lectura juvenils

Com ja hem apuntat, el treball de promoció de la lectura entre el sector juvenil es perfila com un dels més difícils i, també, dels menys efectius. Per a superar la barrera que sembla que existeix entre els joves i la lectura, una bibliotecària apunta la necessitat d'utilitzar els recursos que els són més propers i ha creat clubs de lectura virtuals, i altres projectes a través de les TIC. Diverses biblioteques manifesten tenir projectes d'aquest tipus per a dur a terme properament.

Una manera d'incentivar la participació dels joves en els clubs de lectura consisteix a presentar temes atractius i a involucrar els centres educatius en la realització de les activitats, tot aprofitant que en aquest context els joves són públic "captiu" i controlat. Així un dels programadors entrevistats considera molt interessant l'experiència dels clubs de lectura de novel·la negra, que es duen a terme a les escoles, on es desplaça el dinamitzador des de la biblioteca de referència. Una bona part de l'èxit de la iniciativa radica en què l'activitat es programa en hores de classe, la qual cosa pressuposa que el claustre del centre valora la iniciativa i la considera dins les activitats de formació de l'alumnat.

- Guies de lectura

Sobre la incidència de les guies de lectura en la pràctica lectora del públic, es detecta una gran diversitat d'opinions. Tot i que és un dels instruments més utilitzat i de fa més temps, per a donar a conèixer el fons i per a vehicular les recomanacions, a parer d'alguns professionals, han perdut eficàcia i una bibliotecària opina que "Les guies de lectura no funcionen: en canvi els aparadors, sí". Una altra bibliotecària, que coincideix amb l'eficàcia de les exposicions de fons relacionats amb les activitats en el mateix espai que aquestes es desenvolupen, tenint cura que s'hi continguin obres de ficció i de no ficció, considera també "molt eficaç d'acompanyar aquestes exposicions amb guies de lectura i guies de recursos web seleccionats, sempre en relació a l'activitat". En aquest sentit, les guies de lectura són molt ben valorades per alguns professionals com a eina per a la promoció de la lectura: en el cas del públic infantil, serveixen per involucrar els pares en la formació lectora dels nois i noies,

però tenen l'inconvenient que arriben només als qui ja són lectors de les biblioteques. Per a superar aquesta limitació, s'apunta la utilització sistemàtica dels recursos web, que permeten difondre les seleccions, acompanyar-les d'imatges i, en determinats formats, de recollir les indicacions dels lectors.

- L'hora del conte

Tot i ser una de les activitats que aporten millors índexs d'assistència, els bibliotecaris detecten alguns problemes relacionats amb la seva realització. Una de les bibliotecàries entrevistades ha constatat una davallada d'assistència a l'hora del conte, en contrast amb altres tipus d'activitat adreçada al públic infantil i ha assajat de programar les sessions per segments d'edat més restringits, per tal d'adequar millor l'oferta al públic de destinació i evitar el desencís. També han mirat de canviar el dia i l'hora, per incrementar el nombre de públic assistent.

D'altra banda, tots els agents coincideixen en què per a dur a terme amb garanties una hora del conte, cal que l'espai que s'hi destini sigui l'adequat quant a sonoritat, comoditat pels assistents i, sobretot, il·luminació. Aquest és un aspecte que sol cuidar-se poc i que, no obstant, és molt important per als conductors que, segons manifesten, han de poder "llegir" les expressions del públic per fer-ne un seguiment correcte. Un altre dels problemes detectats per a la correcta realització de l'hora del conte té a veure amb la durada total de l'activitat. Un dels conductors ens indica que les sessions per als més menuts no haurien de superar els 20 minuts, ja que més enllà d'aquesta durada, els infants no poden concentrar l'atenció. No obstant, les biblioteques programen activitats que tenen un mínim de 45 minuts que sovint s'allarguen a una hora, amb la qual cosa el conductor es veu obligat a realitzar una sèrie d'activitats paral·leles que no necessàriament afavoreixen l'assoliment dels objectius previstos.

Pel que fa als aspectes relatius al desenvolupament de l'activitat, una de les conductores evidencia que la societat en general, i també els professionals que treballen en àmbits relacionats amb la lectura,

consideren que les narracions per a infants requereixen, necessàriament, un "entourage", una posada en escena amb acompanyament, fet que demostra que "no es creu en el poder de la paraula per ella mateixa".

També argumenta que els pares i mares dels nens que assisteixen a l'hora del conte tenen pocs referents de narracions orals de la seva infància ja que, majoritàriament, són d'una generació dominada per la televisió. Per això, és molt important que descobreixin la narració i que l'entenguin com una alternativa a la "necessitat de fer coses", que sembla que ompli els espais de lleure de pares i fills. Així, l'hora del conte constitueix una excel·lent oportunitat per tal que aquests pares i mares accedeixin a un repertori més ampli de narracions, incorporin noves propostes i actualitzin les tradicionals i les que ells recorden de la seva infància. A més, també poden conèixer altres maneres de presentar les històries i descobrir per ells mateixos com són d'importants en la narració oral aspectes com la veu, el ritme, les repeticions, etc., que poden adaptar a la seva pròpia experiència de narradors.

11 UNA VISIÓ DE CONJUNT

A continuació es presenten, a mode de cloenda del capítol, les d'idees clau que resumeixen l'estat de la qüestió sobre les activitats de promoció de la lectura que es duen a terme en les biblioteques catalanes i que en caracteritzen les pràctiques més comunes. En un segon apartat, s'identifiquen els aspectes que en limiten la seva realització.

11.1 Idees clau

1. Es considera que tota aquella activitat que porta gent a la biblioteca fomenta la cultura i la lectura, ja que les biblioteques aprofiten aquestes accions per a difondre el fons.
2. Es constata que moltes de les activitats de promoció de lectura que duen a terme les biblioteques responen, indistintament, a objectius relacionats amb la lectura, de promoció cultural i fins i tot de marketing de la biblioteca.
3. Les accions puntuals relacionades amb l'accessibilitat al fons, com ara els centres d'interès o les exposicions, són tan o més efectives per a promoure la lectura que les activitats.
4. Al marge de les activitats, l'atenció personalitzada es veu com un procediment molt efectiu per al foment de la lectura: proposta de noves lectures, insistència en la llibertat total de retornar un llibre... especialment en determinats grups d'edat, com la gent gran amb poca pràctica lectora
5. Les activitats que es consideren més efectives són els clubs de lectura, les presentacions de llibre i l'hora del conte. Cal compaginar les activitats de risc –nous formats, noves temàtiques– i d'èxit, ja que les activitats de risc aporten idees noves i obren nous camins.

6. La periodització i l'agrupació de les activitats contribueix a l'èxit ja que fidelitza els usuaris però, probablement, té un efecte contrari en els no usuaris. La distribució temporal de les activitats en cicles contribueix a incrementar-ne l'eficàcia.
7. Cada biblioteca programa les activitats en funció dels seus propis criteris, al marge de les polítiques generals de promoció de la lectura i, de vegades, sense tenir dades contrastades de les necessitats del públic a qui serveix.
8. L'entorn és determinant per a l'èxit del foment de la lectura. La col·laboració amb el teixit cultural de l'entorn és essencial: evita duplicitats i ofertes coincidents en el temps, permet ampliar els públics a què arriba la biblioteca, permet optimitzar els mitjans. Al marge de les entitats més habituals –escoles, associacions culturals, ...– en l'àmbit de la promoció de la lectura cal intensificar la relació amb les llibreries i involucrar-les en la preparació d'activitats
9. L'existència de plans de lectura de ciutat o de Municipis lectors creen un ambient que afavoreix els resultats i les biblioteques tenen un paper clau en el seu bon funcionament.
10. La contractació externa de les activitats és una pràctica molt estesa que permet diversificar propostes i simplificar la gestió. No obstant, es detecten matisos en la seva valoració.
11. La difusió de les activitats es realitza a través de tots els mitjans –convencionals, però també electrònics– a l'abast, amb una intenció clara d'arribar als no usuaris. El sistema de comunicació és essencial per a garantir l'èxit de les activitats: s'ha de pensar i dirigir a un públic concret i buscar els canals que hi arribin
12. Les activitats es distribueixen equitativament entre el públic infantil i l'adult en funció de la població. Es constata que els joves són el

col·lectiu més desatès. Les activitats per a infants registren molta més participació que les destinades al públic adult.

13. Es constata que l'avaluació dels resultats de les activitats és un aspecte poc treballat. En general l'èxit d'una activitat es mesura, únicament, en funció del nombre absolut d'assistents i, en tot cas, en el moviment de préstec. En pocs casos existeixen altres mecanismes de mesura, sobretot enquestes de satisfacció. El contacte directe amb els assistents és el mecanisme més utilitzat i més ben valorat.
14. Les activitats en què l'usuari està més controlat (clubs de lectura) són les que ens aporten dades més rellevants quant a la seva incidència en la lectura: retorn de la satisfacció, interessos, coneixement directe de l'evolució lectora.
15. El conductor i l'espai en què es desenvolupen les activitats es consideren factors clau per a l'èxit.

11.2 Limitacions detectades

1. Les activitats per a la promoció de la lectura es no es distingeixen de les altres, més genèriques, d'extensió cultural
2. El concepte de lectura s'assimila gairebé unívocament, a la lectura literària
3. Les activitats analitzades tendeixen a ser conservadores per mantenir el públic usuari
4. No es disposa d'informació sobre les necessitats i preferències del públic no usuari

5. Els bibliotecaris reconeixen certes dificultats per part seva per actuar com a prescriptors i facilitadors, tot i que els usuaris els veuen com a tal.
6. Els bibliotecaris no disposen d'eines per a acompanyar el lector: no poden conèixer el seu itinerari
7. Dificultat de conèixer la programació de les entitats culturals de l'entorn per tal d'evitar la coincidència d'activitats.
8. Els costos elevats, la disparitat de la qualitat de les accions i la manca de flexibilitat són els aspectes més negatius de la contractació externa de les activitats
9. Moltes activitats es programen en hores que tenen competència d'altres propostes (programes de televisió, activitats d'oci...)
10. No sembla que les propostes fetes des de les biblioteques aconseguixin interessar els joves en la lectura
11. La tendència d'ampliar la forquilla d'edats de destinació de les activitats infantils provoca disfuncions en la seva realització.
12. El públic es mostra conservador quant a les seves preferències la qual cosa no facilita la renovació de les activitats
13. La incidència de les activitats en els hàbits lectors de la població servida s'ha d'avaluar a llarg termini i a partir de grups controlats.
14. La manca d'instruments estandarditzats dificulta la l'avaluació de les activitats de manera sistemàtica i comparable
15. La satisfacció dels usuaris no es detecta per procediments regulars. Normalment, fan servir om a retorn la conversa informal, la qual cosa es dona prioritàriament amb les persones molt usuàries i aquest procediment manca d'objectivitat.

PART V. PROPOSTES I RECOMANACIONS

12 LA NECESSITAT D'UNS INDICADORS PER A L'AVALUACIÓ

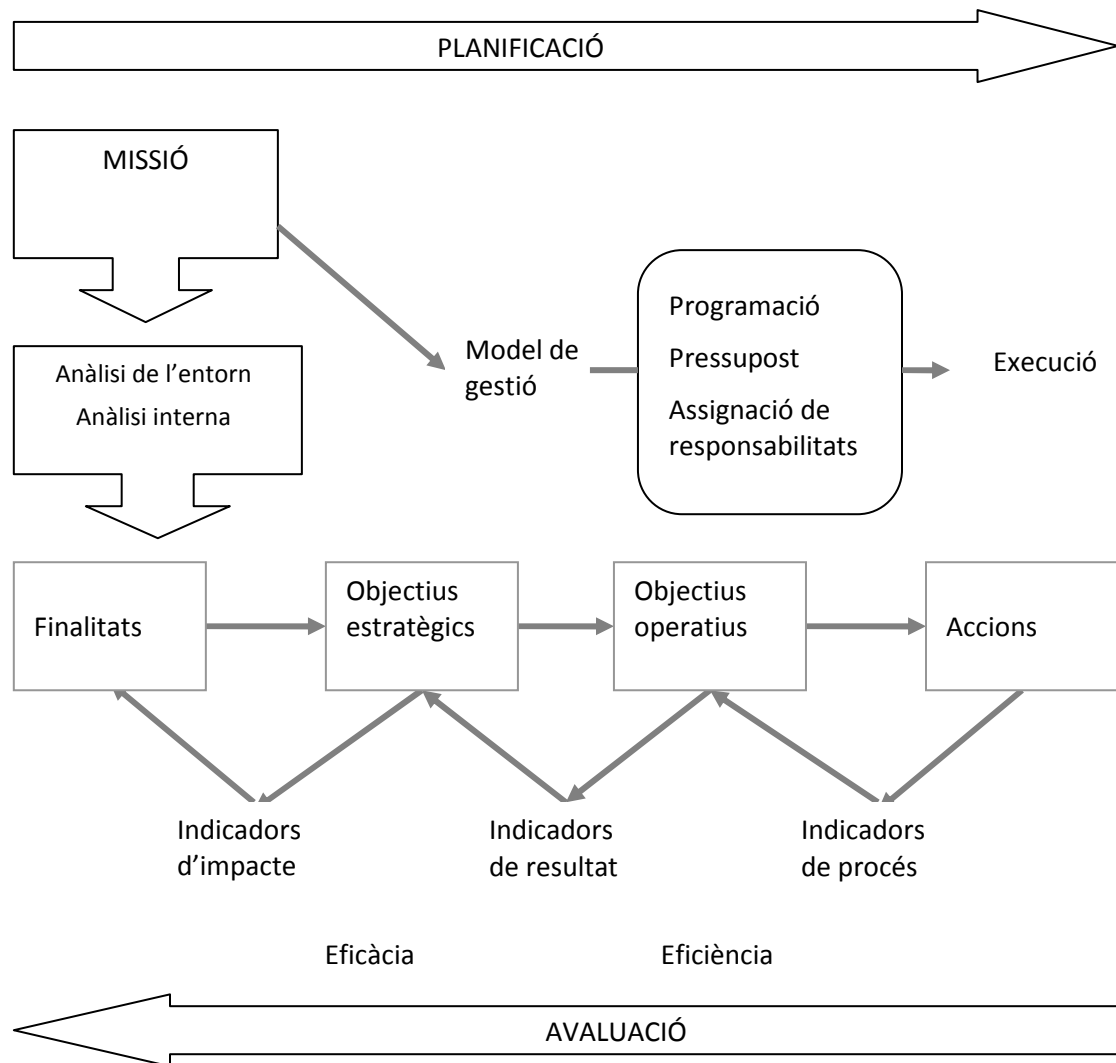
De l'anàlisi de la situació i de la bibliografia existent, es desprèn que l'avaluació és el punt feble de tot el que es fa des de les biblioteques amb l'objectiu de promoure la lectura. De fet, aquesta mancança és comuna a la majoria de serveis culturals públics que no tenen com a variable fonamental el resultat econòmic. Tal com indica L. Bonet,⁴ la pròpia diversitat i intangibilitat dels objectius d'aquest tipus de serveis en dificulta notablement l'avaluació, fet que encara s'accentua més quan els objectius són molt ambiciosos, difusos i ambigus. Aquest és clarament el diagnòstic de la situació pel que fa a l'avaluació de les accions de promoció de la lectura, que es programen a partir d'uns objectius excessivament genèrics, i aquesta manca de concreció dificulta la seva avaluació a posteriori. Aquest problema es veu agreujat quan els serveis culturals externalitzen la gestió de determinades accions a empreses, que tenen els seus propis objectius, sense haver determinat prèvia i clarament quins són els objectius de cadascuna de les accions per part de la biblioteca. Per això, sigui quina sigui la modalitat de gestió i realització de les activitats de promoció de la lectura, el primer que cal fer és establir prioritats en els objectius a assolir i determinar el procés d'avaluació, ja des del moment de la planificació.

Pel que fa a la pràctica de les nostres biblioteques, hem constatat que, en cas que hi hagi algun tipus d'avaluació, s'avaluen les activitats en elles mateixes, normalment a partir d'indicadors de procés i de resultat aplicats als objectius operatius. Aquests indicadors solen ser quantitatius i, com a molt, mesuren l'assistència del públic. En els comptats casos en què es fa avaluació qualitativa, aquesta es limita a detectar el grau de satisfacció de l'usuari en relació a l'activitat a la qual ha assistit. D'altra banda, les memòries de gestió de les biblioteques també solen aportar dades que

⁴ Lluís Bonet. "Dos fases indisociables de la gestió cultural Planificar y evaluar". *Periferia. Revista para el análisis de la cultura y el territorio*, num 2, (desembre, 2001), p. 41-50.

provenen del simple recompte: recompte d'activitats realitzades i recompte de persones que hi han assistit. D'entrada, aquesta opció és la més lògica ja que es tracta de variables quantitatives fàcils d'avaluar i de mesurar en termes d'inversió i rendiment. Però la manca d'objectius clars a què ens referíem també es pot aplicar al nombre de persones previstes o a la seva tipologia o condició, la qual cosa relativitza notablement el valor d'aquest paràmetre. Així, aquest indicador cal analitzar-lo amb molt de deteniment, ja que un elevat nombre d'assistents pot, fins i tot, indicar un fracàs, si aquests no responen al perfil d'usuari per al qual s'ha dissenyat l'activitat. Aquests recomptes d'assistents que, com a molt, arriben a discriminar el sexe i l'edat, no ens aporten informació sobre si era la primera vegada que anaven a la biblioteca, sobre com se n'havien assabentat, etc. Dades d'aquesta qualitat només es poden obtenir a partir de qüestionaris que recullin l'opinió i/o la satisfacció dels usuaris respecte el coneixement de determinades activitats (hora del conte, exposicions, clubs de lectura, contes per a adults, presentacions de llibres i xerrades-conferències), el grau de satisfacció i el mitjà a través del qual se n'han assabentat. Però ben poques vegades l'avaluació es planteja altres possibilitats com podria ser la detecció del grau d'aconsecució dels objectius estratègics. Per descomptat, no es detecta cap pràctica referida a l'avaluació de l'impacte de les accions de foment la lectura entre la població servida per la biblioteca, ja que una acció d'aquesta complexitat supera les possibilitats d'acció de les biblioteques.

No obstant, atès que en la majoria dels casos aquests poden ser comuns, es pot establir un procediment, en grau d'aproximació, a partir del model proposat per L. Bonet.

12.1 Proposta d'indicadors per a l'avaluació de les activitats

L'establiment d'un sistema d'indicadors per a avaluar les activitats de promoció lectora en termes d'eficàcia i eficiència dependrà, com és lògic, dels objectius estratègics i operatius que es fixi cada biblioteca i, també, de la tipologia de les accions i activitats que es duguin a terme. Lluny de donar per tancada la qüestió, la nostra proposta és merament aproximativa i es limita a identificar uns indicadors bàsics en funció d'uns objectius generalitzables. A partir d'aquí caldrà avaluar l'aplicabilitat, la fiabilitat, l'adequació i la comparabilitat de cada indicador, i descriure'n més detalladament aspectes com les evidències utilitzades, la modalitat d'elaboració i de càlcul, la periodicitat d'aplicació, etc. En tot cas, aquesta és una tasca complexa que cal abordar de manera col·laborativa amb les pròpies biblioteques, ja que una condició essencial que ha de complir tot sistema d'indicadors és el de ser identificat i reconegut pel conjunt d'entitats que els han d'aplicar.

■ Indicadors d'impacte

Els indicadors d'impacte són els que mesuren el grau d'aconsecució de la finalitat a llarg termini. Es produeixen després de l'activitat o programa i com a conseqüència d'aquests, i després d'un llarg període de temps. Encara que les activitats poden ser molt variades quant als seus objectius estratègics, entenem que totes elles comparteixen la finalitat d'aconseguir difondre, ampliar i consolidar els hàbits lectors de la població. A continuació, proposem un seguit d'indicadors d'impacte que podrien servir no tant per avaluar una activitat concreta sinó per a un programa o pla general de promoció lectora.

- Increment dels índexs de lectura en les enquestes sobre hàbits lectors de la població
- Increment del nombre de persones que participen en les diverses activitats de promoció de la lectura en relació al nombre total d'usuaris potencials de la biblioteca
- Increment del nombre de préstecs totals de les biblioteques públiques de materials de lectura (llibres, premsa, revistes...)

- Increment i/o diversificació de les vendes en les llibreries
- Creació de seminaris o grups autònoms de lectura a les biblioteques, sense conductor
- Increment de les audiències dels programes sobre llibres i lectura als mitjans de comunicació
- Increment de les aportacions dels ciutadans als debats sobre llibres i lectura que s'estableixin per qualsevol mitjà
- Increment de les ressenyes relatives a les accions empreses
- Nombre d'assistents/nombre d'activitats
- Mitjana d'assistents/nivell de satisfacció

■ **Indicadors de resultat**

Els indicadors de resultat mesuren el nivell d'eficàcia aconseguit en l'acompliment dels objectius estratègics, a partir d'una correcta definició i gestió dels objectius operatius. En aquest cas, els indicadors es relacionen més directament amb els objectius a què respon cada activitat, per la qual cosa indiquem aquells que es poden aplicar de manera genèrica a qualsevol objectiu.

- Assistents a una activitat/mitjana d'assistents al total d'activitats
- Assistents a una activitat/nombre de visites del dia
- Nombre de préstecs directament relacionables amb l'activitat
- Nombre de persones que assisteixen a una activitat per primera vegada/nombre de persones que ho fan habitualment
- Nombre de suggeriments a la bústia o de desiderates relacionables directament amb l'activitat
- Grau de satisfacció de l'usuari (horari, durada, conductor, tema, modalitat, qualitat, espais...)
- Freqüència mitjana d'assistència/grau de satisfacció
- Cost de l'activitat/grau de satisfacció dels assistents

■ Indicadors de procés

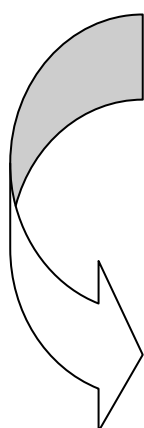
Els indicadors de procés mesuren l'eficiència en l'execució de les tasques que impliquen les accions, activitats i programes, tot fent comparacions amb els objectius operatius, però no amb els objectius estratègics.

- Quantitat de recursos mobilitzats: costos associats amb l'organització, preparació i presentació de les activitats: assignació de personal, espai, equipament, materials, gestió i contactes, difusió...
- Assistents reals/assistents previstos
- Cost / assistent usuari
- Cost / assistent no usuari
- Grau d'eficàcia dels mitjans de difusió emprats en funció del nombre d'assistents a les activitats
- Nombre de persones del personal implicades/nombre de persones assistents
- Cost de l'activitat/nombre préstecs relacionables
- Cost de la difusió/nombre de persones assistents
- Cost de l'activitat en relació al nombre de vegades que es realitza
- Nombre de clics a l'activitat/nombre d'assistents

A tall d'exemple, proposem un sistema d'indicadors aplicats a l'avaluació d'una activitat concreta.

FINALITAT	FOMENT DE LA LECTURA
OBJECTIU ESTRATÈGIC 1	Incrementar el nombre d'usuaris del préstec de la biblioteca
OBJECTIU ESTRATÈGIC 2	Incrementar l'ús dels fons de novel·la de la biblioteca
DESTINATARIS	

ESPAIS	
CALENDARI	
HORARI	
RESPONSABLE	
PERSONES O ENTITATS INVOLUCRADES	

	OBJECTIUS ESTRATÈGICS	VALOR DESITJABLE	GRAU D'ASSOLIMENT
1	Incrementar el nombre d'usuaris del préstec de la biblioteca els mesos de juliol i agost	10%	
2	Incrementar l'ús dels fons de novel·la la biblioteca	10%	

INDICADORS DE RESULTAT DELS OBJECTIUS ESTRATÈGICS	OBJECTIUS ESTRATÈGICS ASSOCIATS	VALORS MESURABLES
Increment del nombre de públic usuari que ha realitzat un préstec en relació al mateix període de l'any passat	1	
Increment del nombre de públic no usuari que s'ha fet el carnet en relació al mateix període de l'any passat	1	
Increment del nombre de préstecs de novel·la de la biblioteca en relació al mateix període de l'any passat	1-2	
Nombre de desiderates d'adquisició de novel·la en relació al mateix període de l'any passat	2	
Nombre de públic usuari per segments a la bibliopiscina	1	
Nombre de públic no usuari per segments a la bibliopiscina	1	
Nombre de préstecs de novel·la a la bibliopiscina	1-2	
Préstecs per persona usuària a la bibliopiscina a la bibliopiscina	1	
Taxa de reincidència en el préstec a la bibliopiscina a la bibliopiscina	1	
Nombre de préstecs de les obres que apareixen a la guia de lectura	2	
Nombre de préstecs de novel·les de l'any a la bibliopiscina	2	
Grau de satisfacció dels usuaris (proposta, personal, horaris, calendari, servei, materials, difusió, selecció del fons, espai...)	1-2	
Increment d'ús de la biblioteca (públic usuari, no usuari, préstecs de novel·la, préstecs per	1-2	

persona usuària,)		
------------------------	--	--

	OBJECTIUS OPERATIUS	OBJECTIUS ESTRATÈGICS ASSOCIATS	GRAU D'ASSOLIMENT
1	Donar a conèixer les novetats literàries de l'any	2	
2	Revaloritzar títols que han perdut actualitat	2	
3	Fer arribar la biblioteca als espais de lleure (bibliopiscina)	1-2	

INDICADORS DE PROCÉS PER MESURAR ELS OBJECTIUS OPERATIUS	OBJECTIUS OPERATIUS ASSOCIATS	VALORS MESURABLES
Costos totals/nombre de visitants a la bibliopiscina	3	
Costos totals/nombre de préstecs del fons promocionat	1-2	
Costos totals/nombre de nous usuaris	3	
Cost difusió/ nombre de visitants a la bibliopiscina	3	
Cost difusió /nombre de préstecs del fons promocionat	1-2	
Cost difusió /nombre de nous usuaris	3	
Personal/ nombre de visitants a la bibliopiscina	3	
Personal/ nombre de préstecs del fons promocionat	1-2	
Cost total de l'activat/total del pressupost destinat a activitats	1-2-3	
Visibilitat (nombre de ressenyes, notícies, articles sobre l'activitat)	3	
Assistents a l'activitat/mitjana d'assistents al total d'activitats	3	
Grau de satisfacció de l'activitat/ grau de satisfacció mitjà del conjunt d'activitats	3	
Nombre de persones assistents/total de públic a servir	3	
Nombre d'assistents/ usuaris previstos	3	

Mitjana de nous carnets per dia d'activitat /mitjana nous carnets en dia de no activitat	3	
Mitjana de préstecs per dia d'activitat /mitjana de préstecs en dia de no activitat	3	
Mitjana d'usuaris per dia d'activitat /mitjana d'usuaris en dia de no activitat	3	
Increment de l'ús del fons promocionat a la biblioteca	1-2	
Increment de la freqüència d'assistència a la biblioteca	3	
Nombre de demandes d'informació per part dels usuaris relacionades amb l'activitat	3	
Grau de satisfacció del personal participant (proposta, horaris, calendari, materials, espai...)	3	

ACCIONS, ACTIVITATS I PROGRAMES	OBJECTIUS OPERATIUS ASSOCIATS	GRAU D'ASSOLIMENT
Fer una guia de lectura de novel·la específica per a l'estiu	1/2/3	
Muntar un espai confortable amb un fons de novel·la al recinte de la piscina municipal	3	
Ampliar el termini del préstec a dos mesos	1/2	
Adquirir un lot de novel·les de recent aparició	1	

13 RECOMANACIONS

Tal com hem establert fins aquí, la realització d'accions per a la promoció de la lectura des de les biblioteques públiques s'ha d'analitzar en clau interna, però també en base al context general en què s'inscriuen les polítiques de les institucions de govern. En aquest sentit, seria convenient posar les bases per a un marc que faciliti les actuacions de les biblioteques i en valoritzi els resultats, en les línies següents.

1. Es imprescindible una política general de promoció de la lectura que superi les limitacions dels plans i de les campanyes puntuals. En aquest sentit, es fa necessari partir d'un coneixement més detallat de la realitat que el que proporcionen les dades estadístiques actuals, per determinar les pràctiques lectores i les necessitats de la població, per establir objectius concrets i per planificar a llarg termini les actuacions i el seu impacte.
2. Les activitats que duen a terme les biblioteques s'haurien d'inserir clarament en el marc de les polítiques generals de promoció de la lectura, siguin d'àmbit nacional o local, ja que les biblioteques són un agent privilegiat per a la implementació i l'avaluació de les accions derivades de les polítiques de promoció. D'altra banda, aquesta identificació reforçaria l'impacte de les activitats, ja que es beneficiarien directament del context generat per l'aplicació dels plans generals de promoció lectora.
3. S'ha de tenir present que el foment de la lectura hauria de considerar tota mena de "lectures". La lectura s'entén en un sentit ampli que inclou diferents suports, tota mena de textos, gèneres, formats... Tot és susceptible de ser llegit i de ser objecte de promoció: els llibres de literatura i els

llibres d'assaig i d'informació, els impresos i les pantalles... La lectura s'ha d'entendre, en definitiva, com la via d'accés al coneixement, a la cultura i a l'oci.

4. Ateny als plans derivats de la política de foment de la lectura l'establiment dels indicadors d'impacte que serviran per mesurar la seva eficàcia. Aquest impacte no es pot mesurar a partir dels resultats de cadascuna de les activitats, ja que requereix una avaluació global i a llarg termini.
5. Des de les biblioteques, les activitats s'han de planificar a partir dels seus objectius estratègics i operatius i s'han d'establir els indicadors per a la seva avaluació. Per tal de poder mesurar els resultats de les activitats de promoció de la lectura cal establir un sistema d'indicadors comú, a partir del qual les biblioteques podran avaluar les seves activitats. Caldria assegurar que les biblioteques tinguessin a la seva disposició uns instruments estàndards per a la recollida de dades.
6. La promoció a la lectura s'impulsa també d'altres maneres que no són pròpiament activitats: les activitats de foment de la lectura, per tenir èxit, han d'anar acompanyades d'altres factors, indispensables per satisfer les necessitats lectores que volem desvetllar: d'una banda, un fons suficient i atractiu per a totes les edats i nivells; per altra, un servei de préstec àgil i eficaç i, per últim, una atenció i orientació personalitzades.
7. És imprescindible integrar la programació d'activitats als plans municipals de promoció de la lectura i establir vincles de cooperació amb els agents de l'entorn com ara centres educatius, entitats culturals i mitjans de comunicació.

8. Les activitats s'han de programar amb coherència, dins un context general de la biblioteca. Per això, cal treballar en la creació d'un ambient favorable abans de la seva realització, per despertar l'interès i generar expectatives entre el públic i, també, en finalitzar l'activitat, per tal de recollir-ne els resultats.
9. La continuïtat de les activitats ajuda a consolidar-les. En aquest sentit, agrupar les activitats en cicles programats regularment (per estacions, o per festivitats per exemple), n'afavoreix l'èxit de públic, però no es pot obviar que aquelles activitats lligades a efemèrides i commemoracions es beneficien de la propaganda general.
10. Innovació i originalitat, tant en les propostes com en els formats, podrien ser factors determinants per arribar a més públics. En aquest sentit caldria explorar més a fons les possibilitats que ofereixen les tecnologies i, en especial, les xarxes socials.
11. Les activitats han d'adreçar-se a un segment de públic molt específic, més enllà de l'actual dissociació entre públic adult i infantil. D'aquesta manera es pot arribar a públics tradicionalment refractaris a la lectura amb una proposta més adequada a les seves particularitats.
12. Les accions han de contemplar l'atenció personalitzada a l'usuari, bé sigui com a complement a les activitats generals, bé com a via per a acompanyar en les lectures a determinats tipus d'usuari i no usuari.
13. Les accions han de ser conegudes i reconegudes pel públic. Els seus objectius han d'estar clarament identificats i s'haurien de donar a conèixer en el moment de la difusió

de l'activitat, com un mecanisme per interpel·lar més directament el lector i l'orientarà més clarament.

14. Les activitats han de poder incidir en diversos aspectes de la pràctica lectora: increment de lectura, autonomia en la selecció i valoració, diversitat de tipologies. En definitiva, que el lector llegeixi més, millor i diferent.
15. La promoció de la lectura és una funció essencial de la biblioteca pública que, tradicionalment, han dut a terme els professionals bibliotecaris. No obstant, davant els reptes d'ampliar els públics i les modalitats lectores, es fa imprescindible establir una formació continuada i especialitzada en aquest àmbit, amb l'objectiu d'afermar la seva funció d'orientació i acompanyament dels lectors.

PART V. ANNEXOS

14 PERSONES ENTREVISTADES

14.1 Bibliotecaris entrevistats

Carme Ariche, Biblioteca Pública de Lleida

Rosa Casas, Biblioteca Ferrer i Guàrdia (Alella)

Carme Fenoll, Biblioteca de Palafrugell

Rosa Maria Fuster, Biblioteca Municipal de Cambrils

Marc Jornet, Biblioteca de Roquetes

Isabel Minguillón, Biblioteca Mercè Rodoreda de Barcelona

Teresa Miret, Biblioteca Central d'Igualada

Alícia Moreno, Biblioteca Ernest Lluc de Girona

Diana Solé, Biblioteca Comarcal Jaume Vila (Mollerussa)

14.2 Responsables de contractació d'activitats

Núria Vila. Biblioteques de l'Hospitalet

Núria Ventura. Gerència de Biblioteques de la Diputació de Barcelona

Òscar Carreño. Consorci de Biblioteques de Barcelona

14.3 Programadors i Conductors d'activitats de promoció lectora

Cèlia Millán. Bibliotecària i narradora de contes

Elisenda Figueras. Directora de Taleia

Elisa Yuste. Coordinadora d'activitats. Fundación Germán Sánchez Ruipérez

Isabel Graña. Directora de l'Espai Betúlia

15 INSTRUMENTS

15.1 Guió per l'entrevista als bibliotecaris

Motiu de l'entrevista: anàlisi i valoració de les activitats de foment de la lectura i dels factors que en condicionen l'èxit.

Les preguntes són orientatives per facilitar la conversa.
L'entrevistador en pot proposar d'altres seguint el fil de l'entrevista.
La durada de l'entrevista no hauria de superar l'hora.

1 De les activitats

1. En què us baseu per programar activitats?
2. En general, creus que les activitats que duu a terme a la biblioteca són un bon instrument per fomentar la lectura?
3. Creus que n'hi ha unes que serveixen més que altres?
4. Consideres suficient el nombre d'activitats que feu per als objectius previstos? Massa? Poc?
5. Penseu, programeu les activitats de foment a la lectura de manera planificada (pla estratègic, objectius, indicadors, recursos...)?
6. Recolliu les necessitats o preferències dels usuaris de cara a la programació de les activitats? Com? Consideres que cal?
7. Existeix col·laboració dels usuaris en la realització d'activitats de promoció de la lectura? De quin tipus? En quin tipus d'activitats?
8. Noteu diferències importants en el resultat entre les activitats dirigides al públic infantil i les del públic adult (no només la quantitat de públic que hi assisteix)?
9. Tenir les activitats organitzades a partir d'un catàleg de propostes, quins avantatges us suposa? Quins inconvenients?

10. Quines empreses d'externalització d'activitats utilitzeu o coneixeu?
11. Noteu diferències entre les activitats que programeu vosaltres i les que us ofereixen les empreses especialitzades? En quin sentit? Per quina causa?
12. Noteu diferència d'implicació quan el responsable de l'activitat l'heu contactat vosaltres i quan us ve de fora?
13. Heu proposat mai alguna activitat que no s'hagi dut a terme? Quina? Per què?
14. Quin percentatge d'activitats destineu a cada franja d'edat?

2 De l'avaluació

15. Quins mecanismes i instruments utilitzeu per avaluar les diferents activitats de promoció de la lectura? Nombre d'assistents, nombre de préstecs...
16. Quines dificultats trobeu en l'establiment d'indicadors per a l'avaluació de les activitats de promoció lectora?
17. Quins factors us semblen més determinants per a l'èxit d'una activitat de promoció de la lectura?

3 De les modificacions

18. Al llarg dels anys, quins canvis heu introduït en la programació d'activitats? Motivats per què?
19. Quines activitats proposaríeu de fer si disposéssiu de recursos?
20. Tens altres idees sobre com fomentar la lectura des de la biblioteca?

15.2 Qüestionari a les persones assistents a activitats de promoció de la lectura

Aquest qüestionari és anònim i la seva complimentació no li ocuparà més de deu minuts. Gràcies per la seva col·laboració.

Biblioteca

Dades de la persona entrevistada

Home ☐

Dona ☐

Noia (18–25 anys) ☐

Noi (18–25 anys) ☐

1. És la primera vegada que ve a la biblioteca?

si ☐ no ☐

2. Amb quina periodicitat hi assisteix?

Diàriament ☐ setmanalment ☐ mensualment ☐

3. Va alguna altra biblioteca?

si ☐ no ☐

4. Acostuma a assistir a les activitats que la biblioteca programa?

si ☐ no ☐

5. Si no assisteix a aquestes activitats, pot indicar per què?

6. Utilitza el préstec? si ☐ no ☐

7. Llegeix? si ☐ no ☐

Molt (més de 12 títols l'any) ☐

Bastant (6–12 títols l'any) ☐

Moderat (2–5 títols l'any) ☐

Gens (0–1 títols l'any) ☐

8. Quins llibres són els de la seva preferència?

Novel·la ☐

- Assaig ☐
- Biografies ☐
- Teatre ☐
- Poesia ☐

Llibres pràctics (autoajuda, bricolatge, cuina, guies de viatges...) ☐
 Obres sobre temes del seu interès (ciències, història, filosofia...) ☐

9. Com s'assabenta de les activitats de la biblioteca?

- 1 Per la cartellera de la biblioteca ☐
- 2 Rebo informació a casa (impresa, per correu electrònic) ☐
- 3 Consulto la pàgina web o el bloc de la biblioteca ☐
- 4 Me n'informen els bibliotecaris ☐
- 5 Agafo els fullets amb la programació (mensual, trimestral...) ☐

10. Quin d'aquests sistemes de difusió li sembla més efectiu?
 (escrigui el seu número d'ordre)_____

11. Quins altres sistemes de difusió de les activitats li semblarien interessants?

—
—

12. Li solen interessar les activitats que ofereix la biblioteca? si ☐ no ☐

13. En general les activitats responen a les seves expectatives? si ☐ no ☐

14. Hi ha algun tipus d'activitat que li interessi especialment?

—
—

15. En quin sentit les activitats incrementen el seu interès per la lectura?

- Per llegir altres llibres sobre el tema si ☐ no ☐
- Per llegir altres obres d'un l'autor si ☐ no ☐
- Altres

—

16. Sol agafar llibres en préstec quan assisteix a les activitats? si ☐ no ☐

17. N'agafarà per algú altre de la seva família? si ☐ no ☐

18. Creu que hi ha algun tipus d'activitat en concret que ajudi més a fomentar la lectura? (pot marcar-ne **cinc)**

- ☐ Narracions orals per adults
- ☐ Narracions orals per a infants
- ☐ Lectures orals per part dels lectors
- ☐ Exposicions de llibres
- ☐ Actes relacionats amb exposicions
- ☐ Presentacions de llibres

☐ Trobades amb autors

- ☐ Conferències, xerrades i taules rodones
- ☐ Clubs de lectura
- ☐ Opinions per escrit per part dels lectors
- ☐ Blocs amb valoracions i opinions dels lectors
- ☐ Tallers diversos
- ☐ Intercanvi d'opinions amb el bibliotecari
- ☐ Guies de lectura
- ☐ Itineraris literaris
- ☐ Concursos literaris
- ☐ Tallers d'escriptura (llibre gegant, novel·les compartides...)
- ☐ Bookcrossing
- ☐ Serveis d'alerta de novetats personalitzats
- ☐ Exposició de novetats
- ☐ Visites infantils
- ☐ Espectacles (Representacions teatrals, titelles...)
- ☐ Cinefòrum
- ☐ Altres (especifiqueu, si us plau)

19. Quines activitats programaria vostè, si l'objectiu fos fomentar la lectura?

–

20. Quins d'aquests aspectes considera més determinants a l'hora de valorar una activitat? (pot marcar-ne **tres**)

- ☐ El tema tractat
- ☐ El tipus d'activitat
- ☐ La manera de fer del conductor
- ☐ L'espai en què es desenvolupa
- ☐ L'actualitat del tema, de l'auto
- ☐ L'ambient que es crea
- ☐ L'originalitat de la proposta
- ☐ La implicació dels assistents
- ☐ Que es complementi amb alguna proposta lúdica o informal

21. Té notícia de l'existència d'un Pla de Lectura impulsat per la Generalitat de Catalunya?

si ☐ no ☐

22. Com el valora?

23. Observacions

15.3 Qüestionari a les biblioteques públiques de Catalunya

Estudi sobre activitats de promoció de la lectura

Qüestionari a les biblioteques

Aquest qüestionari té com a finalitat recollir dades per a un estudi sobre les accions de promoció de la lectura que es duen a terme a les biblioteques públiques catalanes.

L'estudi, que s'emmarca en el Pla de Foment de la Lectura, ha estat encarregat a la Universitat de Barcelona per la Direcció General de Cooperació Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Les dades obtingudes són confidencials i seran usades de manera anònima. Està previst que la seva complimentació no us ocupi més de 15 minuts. Us agraïrem que respongueu l'enquesta abans del dia 30 de juny.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració

Mònica Baró i Teresa Mañà
Coordinadores

Per a qualsevol dubte o comentari podeu enviar un correu a baro@ub.edu o mana@ub.edu

1. [v.107] Càrrec de la persona que respon l'enquesta:

2. [v.117] Indiqueu la categoria de la biblioteca

- ☐ Biblioteca comarcal
- ☐ Biblioteca central urbana o de districte
- ☐ Biblioteca comarcal i central urbana
- ☐ Biblioteca local
- ☐ Biblioteca filial o de barri

3. [v.118] Indiqueu, si us plau, el nombre de persones que serveix la biblioteca

- ☐ Menys de 3.000 persones
- ☐ De 3.000 a 5.000 persones
- ☐ De 5.000 a 10.000 persones
- ☐ De 10.000 a 20.000 persones
- ☐ De 20.000 a 30.000 persones
- ☐ De 30.000 a 50.000 persones
- ☐ De 50.000 a 100.000 persones
- ☐ De 100.000 a 200.000 persones
- ☐ Més de 200.000 persones

4. [v.119] Quin nombre de persones treballa a la biblioteca?

5. [v.120] Les activitats que dueu a terme... (Podeu marcar més d'una resposta)

- ☐ Les penseu i programeu directament des de la biblioteca
- ☐ Venen organitzades i programades pels serveis de suport a les biblioteques
- ☐ Combineu ambdues modalitats
- ☐ Les organitzeu en col·laboració amb altres agents del municipi
- ☐ Altres (especifiqueu, si us plau)

6. [V.121] En general, quin procediment seguïu per decidir quines activitats es programen? (Podeu marcar més d'una resposta)

- ☐ La tria la fa la direcció
- ☐ La tria la fa el responsable de cada secció
- ☐ Es consensua amb tot el personal tècnic
- ☐ Altres (especifiqueu, si us plau)

7. Al vostre parer, en quin grau la participació del personal de la biblioteca en la realització de les activitats... (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.131.1] Permet incrementar el nombre d'activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.131.2] Limita el tipus d'activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.131.3] Dificulta dur a terme altres tasques	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.131.4] Afavoreix la relació amb el públic assistent	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.131.5] Permet més adaptació a les necessitats puntuals	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.131.6] Recull millor les idees i suggeriments per a noves activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.131.7] Facilita un millor coneixement del desenvolupament de l'activitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Al vostre parer, en quin grau la participació de professionals externs en la realització de les activitats... (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.130.1] Permet incrementar el nombre d'activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.130.2] Permet diversificar les activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.130.3] Allibera el personal de la biblioteca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.130.4] És una garantia de qualitat en funció de l'especialització	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.130.5] Atraiu segments de públic no usuari	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.130.6] Aporta idees i suggeriments per a noves activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.130.7] Aporta elements de valoració externs	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. [v.44] Si els usuaris col·laboren en la realització d'activitats, podeu explicar de quina manera ho fan i en quin tipus d'activitats?

10. Indiqueu el vostre grau d'acord amb les afirmacions següents (Valoreu d'1 a 7:1 gens d'acord; 7 molt d'acord)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.108.2] Les activitats de promoció de la lectura serveixen per difondre la biblioteca però no per a fomentar la lectura	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.108.3] Les activitats de promoció de la lectura són un bon instrument encara que els resultats no es poden mesurar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.108.4] Les activitats de promoció graven excessivament el pressupost	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.108.5] Les activitats de promoció de la lectura generen més préstec	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.108.6] Les activitats de promoció de la lectura generen molta feina per a uns resultats dubtosos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.108.7] Les activitats de promoció de la lectura aporten públics nous	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.10.7] Les activitats de promoció de la lectura són ben valorades pels usuaris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.10.8] Les activitats de promoció de la lectura permeten crear aliances amb l'entorn cultural local	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Al vostre parer, en quin grau aquestes accions contribueixen al foment de la lectura (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.100.1] Narracions orals per adults	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.2] Narracions orals per a infants	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.3] Lectures orals per part dels lectors	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.4] Exposicions de llibres	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.5] Actes relacionats amb exposicions	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.6] Presentacions de llibres	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.7] Trobades amb autors	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.8] Conferències, xerrades i taules rodones	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.9] Clubs de lectura per adults	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.10] Clubs de lectura per a joves	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.11] Clubs de lectura per a infants	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.12] Opiniions i recomanacions per escrit per part dels lectors	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.13] Bloc amb valoracions i opinions dels lectors	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.14] Intercanvi d'opinions amb el bibliotecari	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.15] Guies de lectura	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.16] Tallers d'escriptura	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.17] Tallers diversos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.18] Itineraris literaris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.19] Bookcrossing	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.20] Concursos literaris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.21] Exposició de novetats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.22] Visites infantils i escolars	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.23] Espectacles (Representacions teatrals, titelles...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.24] Cinefòrum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.100.25] Serveis d'alerta de novetats personalitzats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. [v.47] Altres (especifiqueu, si us plau)

13. Indiqueu el grau de prioritat que atorgueu a aquests criteris a l'hora de programar les vostres pròpies activitats de promoció de la lectura (Valoreu d'1 a 7:1 gens prioritari; 7 molt prioritari)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.99.1] Que respongui als objectius específics establerts al pla d'acció de la biblioteca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.2] Que hi hagi una correcta distribució de propostes dins del calendari	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.3] Que es puguin oferir diferents formats i tipologies (conferències, tertúlies, narracions orals, exposicions?)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.4] Que el cost s'adeqüi als objectius	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.5] Que es puguin cobrir els dies i hores de més demanda dels lectors	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.6] Que hagi tingut èxit en anys anteriors	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.7] Que hagin estat ben valorades per altres biblioteques	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.8] Que s'adeqüi a les condicions d'espai i versatilitat de la biblioteca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.9] Que la proposta tingui qualitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.10] Que la proposta s'adeqüi a un determinat tipus de públic	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.11] Que la proposta sigui original	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.12] Que hi hagi una correcta distribució de propostes adreçades a diferents tipus de públic	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.99.13] Que una part de l'oferta s'adreci a nous públics	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. [v.49] **Altres (especifiqueu, si us plau)**

15. **Valoreu el grau en què aquests factors us semblen determinants per a l'èxit d'una activitat de promoció de la lectura? (Valoreu d'1 a 7:1 gens determinant; 7 molt determinant)**

	1	2	3	4	5	6	7
[v.101.1] L'horari en què es programa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.2] L'adequació al públic (continguts, temàtica, formats...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.3] El mitjà de difusió que s'utilitza en funció del destinatari	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.4] La relació de l'activitat amb l'entorn (temes/autors locals, implicació d'entitats...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.5] La temàtica (actualitat, proximitat a l'usuari, interès...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.6] El grau d'implicació que es requereix del lector (proposta de lectures, participació en tallers)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.7] La implicació d'entitats locals en la preparació de l'activitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.8] L'originalitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.9] L'adequació de l'espai en què es desenvolupa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.10] La gratuïtat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.11] La dinàmica en el desenvolupament	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.12] La varietat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.13] El públic al qual s'adreça (infantil, juvenil, adult...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.14] La fama del conductor (mediàtic, local...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.15] Les qualitats del conductor (empatia, seguretat, domini del tema...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.16] La confiança del públic en el conductor de l'activitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.17] El grau de coneixença que el conductor tingui del públic	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.101.18] La col.laboració del públic en la conducció de l'activitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. [v.105] **Altres (especifiqueu, si us plau)**

17. **Quan considereu que una acció de promoció de la lectura ha funcionat? (Indiqueu el vostre grau d'acord amb cada afirmació: 1, gens d'acord; 7, molt d'acord)**

	1	2	3	4	5	6	7
[v.103.1] Quan s'ha aconseguit reunir el nombre de persones esperat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.2] Quan ha dinamitzat el fons més relacionat amb la proposta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.3] Quan ha aportat nou públic a la biblioteca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.4] Quan s'ha ajustat al pressupost	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.5] Quan el públic n'ha sortit content	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.6] Quan el públic n'ha demanat la repetició	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.7] Quan l'acció s'ha desenvolupat sense incidents	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.103.8] Quan s'han recollit desiderates directament relacionables amb l'acció	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. [v.129] **Avalueu les accions de promoció de la lectura?**

- ☐ Sí, totes
- ☐ Només algunes
- ☐ No, cap

19. [v.123] Quines activitats de promoció de la lectura avalueu?

20. [V.125] Quines mesures utilitzeu per avaluar les activitats de promoció de la lectura? (Podeu marcar més d'una resposta)

- ☐ Nombre de públic assistent a l'activitat
- ☐ Nombre de carnets nous realitzats després d'aquella sessió
- ☐ Nombre de préstecs efectuats després d'aquella sessió
- ☐ Nombre de persones que vénen per primera vegada
- ☐ Grau de satisfacció dels usuaris
- ☐ Grau de satisfacció del personal de la biblioteca

☐ Altres (especifiqueu, si us plau)

21. Amb quina freqüència utilitzeu aquests mecanismes i instruments per avaluar les diferents activitats de promoció de la lectura? (Valoreu d'1 a 7: 1mai; 7 sempre)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.109.1] Els qüestionaris de satisfacció del públic	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.109.2] Les converses informals amb els usuaris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.109.3] Les entrevistes formals amb els usuaris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.109.4] Els qüestionaris d'avaluació per al "conductor" de l'activitat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.109.5] Les valoracions per part del personal de la biblioteca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Si no avalueu les activitats de promoció de la lectura, indiqueu el vostre grau d'acord amb els motius següents (Valoreu d'1 a 7: 1 gens d'acord; 7 molt d'acord)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.126.1] No disposem d'instruments d'avaluació prou eficaços	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.126.2] Els usuaris són reacios a respondre enquestes i qüestionaris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.126.3] No es pot establir una relació directa entre les activitats i la promoció de la lectura	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.126.4] No cal avaluar aquest tipus d'activitats	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. [v.116] Altres causes de la no avaluació de les accions de promoció de la lectura (especifiqueu, si us plau)

24. [V.128] Com documenteu cadascuna de les activitats de promoció de la lectura que dueu a terme? (Podeu marcar més d'una resposta)

- ☐ Les enumerem a memòria anual de la biblioteca
- ☐ En fem un informe individual
- ☐ Complimentem un formulari estàndard

☐ Altres (especifiqueu, si us plau)

25. [v.102] Quin nombre d'activitats programeu anualment?

26. [v.72] Quines activitats proposaríeu de fer si disposéssiu de recursos?

27. [v.111] Quina de les activitats que duen a terme a la vostra biblioteca us sembla que contribueix més eficaçment a la promoció de la lectura?

28. En quin grau us sembla que aquesta activitat contribueix a promoure la lectura en relació a... (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)

	1	2	3	4	5	6	7
[v.113.1] Increment del nombre i freqüència de les lectures	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.113.2] Més varietat quant a tipologies textuals (còmics, diaris, novel·la...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.113.3] Ampliació de la tria dins els gèneres de la seva preferència	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
[v.113.4] Accés a textos més complexos	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

29. [v.112] Altres efectes en la promoció de la lectura

Moltes gràcies per la vostra col.laboració.
Per acabar l'enquesta pitgeu el botó "enviar", si us plau.

15.4 Protocol d'observació de les activitats de promoció de la lectura

Biblioteca
Títol de l'activitat
Tipologia
Destinatari (franja edat)
Dià

Assistents

- Nombre de persones assistents
- Actitud dels assistents
- Participació dels assistents

Adequació de l'espai a l'activitat

- Confort
- Sonoritat
- Temperatura
- Interfereix amb la vida quotidiana de la biblioteca?

Actitud del conductor

- Domini de l'acció
- Capacitat de comunicació (interacció, interpel·lació)
- Capacitat d'aconduir el grup

Durada de l'activitat

- Suficient
- S'acaba de cop i volta
- S'allargassa

Publicitat

- A l'entrada de la biblioteca
- A l'espai

Implicació de la biblioteca

- El personal de la biblioteca presenta?
- Hi ha algú present?
- Altres mecanismes d'implicació

Avaluació de la satisfacció del públic

Hi ha algun fullet

S'obté la informació d'una altra manera

Què fa el públic quan s'acaba l'activitat?

Observacions

15.5 Entrevistes contractadors i executors d'activitats de promoció

Què volem saber?

- Han fet algun estudi que permeti identificar clarament els grups de destinataris (necessitats de l'audiència)?
- Els empleadors suggereixen activitats?
- Què es té en compte per dissenyar/contractar les accions?

Programació

- 1 Quin tipus de modalitats es programen amb objectius específics de promoció lectora? En quin percentatge?
- 2 Les biblioteques han de fer tot tipus d'activitat o poden prioritzar-ne algunes en detriment d'altres?
- 3 Quins criteris es tenen en compte per a la inclusió de determinades activitats dins la programació general
- 4 Quins criteris es tenen en compte per a determinar la continuïtat d'una activitat o la seva extinció
- 5 Les activitats programades intenten cobrir les necessitats de tots els públics o clarament es potencia un grup d'usuaris en funció d'uns objectius molt concrets (clubs de lectura femenins...)

Consideració de la demanda

- 6 Quina és l'activitat que té més èxit de públic?
- 7 Quina és l'activitat que demanen més les biblioteques?
- 8 Què demanen les biblioteques?
- 9 Es tenen compte les desiderates de les biblioteques a l'hora de programar les activitats? Com es recull aquesta informació?
- 10 Es tenen en compte les demandes dels ajuntaments i altres agents implicats en la promoció de la lectura (món associatiu, món educatiu i social...)

- 11 Es tenen en compte les demandes dels usuaris?
- 12 Quin marge tenen les biblioteques per proposar o fer activitats pròpies

Avaluació

- 13 Com establiu si una activitat ha funcionat/ha tingut èxit?
- 14 Quina mena d'avaluació de les activitats es fa? Quins indicadors s'utilitzen?
- 15 Disposeu d'algun document d'avaluació? Ens el podeu lliurar?
- 16 Avaluació específica: promoció lectora
- 17 Hi ha alguna manera de determinar la incidència de les activitats en la pràctica lectora del públic?
- 18 S'utilitzen indicadors específics per determinar la incidència de l'activitat en la pràctica lectora? Si n'haguéssiu d'establir, quins definiríeu
- 19 Agents implicats en l'avaluació
- 20 A qui es passa? (públic assistent, treballadors de la biblioteca, animadors)

Pressupost i procediments

- 21 Quin pressupost s'assigna a la promoció lectora (en percentatge)
- 22 Com es fan els concursos o l'adjudicació de les activitats? Quins són els barems que s'utilitzen?

Difusió dels resultats

- 23 Es fa una memòria específica en què es reculli el desenvolupament de les activitats i el nivell d'aconsecució dels objectius?
- 24 Es fa pública?

Punts forts i febles detectats

Amenaces i oportunitats

16 RESULTATS DE L'ENQUESTA REALITZADA A LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES

Informe On-Line

<http://sm.netquest.es/nsm/jsp/control/front.jsp?accion=ClienteCambio...>

INFORME ON-LINE

DATOS ENCUESTA

Referencia : nova
 Título : Estudi sobre activitats de promoció de la lectura
 Subtítulo : Qüestionari a les biblioteques
 Período de Publicación : 18/06/09 - 18/07/09
 Mensajes enviados : 771 en 3 publicaciones.
 Personas convocadas : 320
 Encuestados : 197
 Interrumpidas / Incompletas : 12
 Tiempo promedio de encuesta : 00:30:03
 Porcentaje de abandono : 19.67 %
 URL : -- Encuesta Identificada/Confidencial --

Imprimir Descargar datos Informe corto Informe largo Informe por usuario Curva Respuestas Seguimiento E-mail Tablas

INFORME CORTO

[<http://sm.netquest.es/nsm/b?c=597&i=31&l=n&t=CO>]

1.-			
Etiq. Identificación		v.107	
Descripción		Càrrec de la persona que respon l'enquesta:	
Tipo		Pregunta de Texto	
Encuestados		187 (94.92% del total)	
2.-			
Etiq. Identificación		v.117	
Descripción		Indiqueu la categoria de la biblioteca	
Tipo		Pregunta de Respuesta Única	
Encuestados		196 (99.49% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)	
Biblioteca local	119	60.71%	
Biblioteca filial o de barri	34	17.34%	
Biblioteca comarcal	19	9.69%	
Biblioteca central urbana o de districte	14	7.14%	
Biblioteca comarcal i central urbana	10	5.1%	
3.-			
Etiq. Identificación		v.118	
Descripción		Indiqueu, si us plau, el nombre de persones que serveix la biblioteca	
Tipo		Pregunta de Respuesta Única	
Encuestados		196 (99.49% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)	
De 5.000 a 10.000 persones	61	31.12%	
De 10.000 a 20.000 persones	37	18.87%	
De 30.000 a 50.000 persones	23	11.73%	
De 20.000 a 30.000 persones	20	10.2%	
De 3.000 a 5.000 persones	19	9.69%	
Menys de 3.000 persones	14	7.14%	
De 50.000 a 100.000 persones	13	6.63%	
Més de 200.000 persones	5	2.55%	
De 100.000 a 200.000 persones	4	2.04%	
4.-			
Etiq. Identificación		v.119	
Descripción		Quin nombre de persones treballa a la biblioteca?	
Tipo		Pregunta Numérica	
Encuestados		190 (96.44% del total)	
5.-			

Etiqu. Identificación	v.120	
Descripción	Les activitats que duu a terme... (Podeu marcar més d'una resposta)	
Tipo	Pregunta de Respuesta Múltiple (Plus)	
Encuestados	193 (97.96% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)
Les organitzeu en col·laboració amb altres agents del municipi	128	66.32%
Les penseu i programeu directament des de la biblioteca	107	55.44%
Combineu ambdues modalitats	85	44.04%
Venen organitzades i programades pels serveis de suport a les biblioteques	21	10.88%
Altres (especifiqueu, si us plau)	10	5.18%

6.-		
Etiqu. Identificación	v.121	
Descripción	En general, quin procediment seguïu per decidir quines activitats es programen? (Podeu marcar més d'una resposta)	
Tipo	Pregunta de Respuesta Múltiple (Plus)	
Encuestados	193 (97.96% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)
Es consensua amb tot el personal tècnic	117	60.62%
La tria la fa la direcció	91	47.15%
Altres (especifiqueu, si us plau)	34	17.61%
La tria la fa el responsable de cada secció	19	9.84%

7.-								
Descripción	Al vostre parer, en quin grau la participació del personal de la biblioteca en la realització de les activitats... (Valoreu d'1 a 7: 1 gens; 7 molt)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	187 (94.92% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.131.1 Permet incrementar el nombre d'activitats	5	13	14	33	31	48	43	187
	2.67%	6.95%	7.48%	17.64%	16.57%	25.66%	22.99%	
v.131.2 Limita el tipus d'activitats	47	35	22	21	23	19	12	179
	26.25%	19.55%	12.29%	11.73%	12.84%	10.61%	6.7%	
v.131.3 Dificulta dur a terme altres tasques	25	26	28	31	31	23	18	182
	13.73%	14.28%	15.38%	17.03%	17.03%	12.63%	9.89%	
v.131.4 Afavoreix la relació amb el públic assistent	0	3	6	18	32	72	53	184
		1.63%	3.26%	9.78%	17.39%	39.13%	28.8%	
v.131.5 Permet més adaptació a les necessitats puntuals	2	4	11	18	46	72	31	184
	1.08%	2.17%	5.97%	9.78%	25.0%	39.13%	16.84%	
v.131.6 Recull millor les idees i suggeriments per a noves activitats	0	7	9	15	33	81	39	184
		3.8%	4.89%	8.15%	17.93%	44.02%	21.19%	
v.131.7 Facilita un millor	0	5	7	16	36	76	43	183

coneixement del desenvolupament de l'activitat								
		2.73%	3.82%	8.74%	19.67%	41.53%	23.49%	

8.-

Descripción	Al vostre parer, en quin grau la participació de professionals externs en la realització de les activitats... (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	186 (94.41% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.130.1 Permet incrementar el nombre d'activitats	7	14	10	25	32	51	45	184
	3.8%	7.6%	5.43%	13.58%	17.39%	27.71%	24.45%	
v.130.2 Permet diversificar les activitats	5	7	10	20	27	74	42	185
	2.7%	3.78%	5.4%	10.81%	14.59%	40.0%	22.7%	
v.130.3 Allibera el personal de la biblioteca	9	15	12	23	26	47	53	185
	4.86%	8.1%	6.48%	12.43%	14.05%	25.4%	28.64%	
v.130.4 És una garantia de qualitat en funció de l'especialització	4	3	20	31	37	56	34	185
	2.16%	1.62%	10.81%	16.75%	20.0%	30.27%	18.37%	
v.130.5 Atrau segments de públic no usuari	9	5	25	29	36	54	27	185
	4.86%	2.7%	13.51%	15.67%	19.45%	29.18%	14.59%	
v.130.6 Aporta idees i suggeriments per a noves activitats	5	3	13	35	42	60	26	184
	2.71%	1.63%	7.06%	19.02%	22.82%	32.6%	14.13%	
v.130.7 Aporta elements de valoració externs	5	3	17	29	40	66	23	183
	2.73%	1.63%	9.28%	15.84%	21.85%	36.06%	12.56%	

9.-

Etiqu. Identificación	v.44
Descripción	Si els usuaris col·laboren en la realització d'activitats, podeu explicar de quina manera ho fan i en quin tipus d'activitats?
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	94 (47.71% del total)

10.-

Descripción	Indiqueu el vostre grau d'acord amb les afirmacions següents (Valoreu d'1 a 7:1 gens d'acord; 7 molt d'acord)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	194 (98.47% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.108.2 Les activitats de promoció de la lectura serveixen per difondre la biblioteca però no per a fomentar la lectura	34	22	27	46	41	21	2	193
	17.61%	11.39%	13.98%	23.83%	21.24%	10.88%	1.03%	
v.108.3 Les activitats de	6	15	18	43	50	48	13	193

promoció de la lectura són un bon instrument encara que els resultats no es poden mesurar	3.1%	7.77%	9.32%	22.27%	25.9%	24.87%	6.73%	
v.108.4 Les activitats de promoció graven excessivament el pressupost	19	19	35	48	33	25	11	190
	10.0%	10.0%	18.42%	25.26%	17.36%	13.15%	5.78%	
v.108.5 Les activitats de promoció de la lectura generen més préstec	2	6	23	52	50	37	24	194
	1.03%	3.09%	11.85%	26.8%	25.77%	19.07%	12.37%	
v.108.6 Les activitats de promoció de la lectura generen molta feina per a uns resultats dubtosos	26	36	48	34	31	12	5	192
	13.54%	18.75%	25.0%	17.7%	16.14%	6.25%	2.6%	
v.108.7 Les activitats de promoció de la lectura aporten públics nous	0	8	21	33	53	46	32	193
		4.14%	10.88%	17.09%	27.46%	23.83%	16.58%	
v.10.7 Les activitats de promoció de la lectura són ben valorades pels usuaris	1	1	3	17	40	72	59	193
	0.51%	0.51%	1.55%	8.8%	20.72%	37.3%	30.56%	
v.10.8 Les activitats de promoció de la lectura permeten crear aliances amb l'entorn cultural local	0	2	4	22	37	61	65	191
		1.04%	2.09%	11.51%	19.37%	31.93%	34.03%	

11.-								
Descripción	Al vostre parer, en quin grau aquestes accions contribueixen al foment de la lectura (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	192 (97.46% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.100.1 Narracions orals per adults	4	7	23	52	57	33	13	189
	2.11%	3.7%	12.16%	27.51%	30.15%	17.46%	6.87%	
v.100.2 Narracions orals per a infants	0	3	7	13	42	70	55	190
		1.57%	3.68%	6.84%	22.1%	36.84%	28.94%	
v.100.3 Lectures orals per part dels lectors	3	9	20	44	46	32	16	170
	1.76%	5.29%	11.76%	25.88%	27.05%	18.82%	9.41%	
v.100.4 Exposicions de llibres	1	11	20	30	47	59	22	190
	0.52%	5.78%	10.52%	15.78%	24.73%	31.05%	11.57%	
v.100.5 Actes relacionats amb exposicions	3	12	26	49	63	26	9	188
	1.59%	6.38%	13.82%	26.06%	33.51%	13.82%	4.78%	

		2.64%	7.4%	17.46%	25.39%	31.74%	15.34%	
v.100.7 Trobades amb autors	0	0	5	11	39	78	52	185
			2.7%	5.94%	21.08%	42.16%	28.1%	
v.100.8 Conferències, xerrades i taules rodones	0	9	19	37	67	38	17	187
		4.81%	10.16%	19.78%	35.82%	20.32%	9.09%	
v.100.9 Clubs de lectura per adults	0	1	3	5	15	69	95	188
		0.53%	1.59%	2.65%	7.97%	36.7%	50.53%	
v.100.10 Clubs de lectura per a joves	2	3	6	21	26	42	77	177
	1.12%	1.69%	3.38%	11.86%	14.68%	23.72%	43.5%	
v.100.11 Clubs de lectura per a infants	2	6	6	17	26	48	69	174
	1.14%	3.44%	3.44%	9.77%	14.94%	27.58%	39.65%	
v.100.12 Opiniions i recomanacions per escrit per part dels lectors	0	8	10	40	63	45	18	184
		4.34%	5.43%	21.73%	34.23%	24.45%	9.78%	
v.100.13 Bloc amb valoracions i opinions dels lectors	1	9	11	41	44	45	18	169
	0.59%	5.32%	6.5%	24.26%	26.03%	26.62%	10.65%	
v.100.14 Intercanvi d'opinions amb el bibliotecari	0	4	7	15	45	68	47	186
		2.15%	3.76%	8.06%	24.19%	36.55%	25.26%	
v.100.15 Guies de lectura	0	8	23	47	54	44	13	189
		4.23%	12.16%	24.86%	28.57%	23.28%	6.87%	
v.100.16 Tallers d'escriptura	3	8	17	48	49	28	16	169
	1.77%	4.73%	10.05%	28.4%	28.99%	16.56%	9.46%	
v.100.17 Tallers diversos	7	8	32	52	44	20	4	167
	4.19%	4.79%	19.16%	31.13%	26.34%	11.97%	2.39%	
v.100.18 Itineraris literaris	2	5	12	48	54	42	13	176
	1.13%	2.84%	6.81%	27.27%	30.68%	23.86%	7.38%	
v.100.19 Bookcrossing	7	12	29	45	38	28	10	169
	4.14%	7.1%	17.15%	26.62%	22.48%	16.56%	5.91%	

v.100.20 Concursos literaris	5	14	27	48	43	24	13	174
	2.87%	8.04%	15.51%	27.58%	24.71%	13.79%	7.47%	
v.100.21 Exposició de novetats	0	1	5	21	30	90	40	187
		0.53%	2.67%	11.22%	16.04%	48.12%	21.39%	
v.100.22 Visites infantils i escolars	0	0	16	23	44	67	38	188
			8.51%	12.23%	23.4%	35.63%	20.21%	
v.100.23 Espectacles (Representacions teatrals, titelles...)	6	9	21	43	46	38	22	185
	3.24%	4.86%	11.35%	23.24%	24.86%	20.54%	11.89%	
v.100.24 Cinefòrum	7	10	25	53	45	17	10	167
	4.19%	5.98%	14.97%	31.73%	26.94%	10.17%	5.98%	
v.100.25 Serveis d'alerta de novetats personalitzats	0	1	6	26	51	51	37	172
		0.58%	3.48%	15.11%	29.65%	29.65%	21.51%	

12.-	
Etiqu. Identificación	v.47
Descripción	Altres (especifiqueu, si us plau)
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	18 (9.13% del total)

13.-								
Descripción	Indiqueu el grau de prioritat que atorgueu a aquests criteris a l'hora de programar les vostres pròpies activitats de promoció de la lectura (Valoreu d'1 a 7:1 gens prioritari; 7 molt prioritari)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	193 (97.96% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.99.1 Que respongui als objectius específics establerts al pla d'acció de la biblioteca	1	2	7	15	33	71	62	191
	0.52%	1.04%	3.66%	7.85%	17.27%	37.17%	32.46%	
v.99.2 Que hi hagi una correcta distribució de propostes dins del calendari	1	1	3	16	52	84	34	191
	0.52%	0.52%	1.57%	8.37%	27.22%	43.97%	17.8%	
v.99.3 Que es puguin oferir diferents formats i tipologies (conferències, tertúlies, narracions orals, exposicions?)	1	1	4	21	44	79	41	191
	0.52%	0.52%	2.09%	10.99%	23.03%	41.36%	21.46%	
v.99.4 Que el cost s'adeqüi als objectius	4	1	5	13	31	75	61	190
	2.1%	0.52%	2.63%	6.84%	16.31%	39.47%	32.1%	
v.99.5 Que es puguin cobrir els	3	1	12	22	51	63	39	191

dies i hores de més demanda dels lectors	1.57%	0.52%	6.28%	11.51%	26.7%	32.98%	20.41%	
v.99.6 Que hagi tingut èxit en anys anteriors	0	3	7	26	44	72	40	192
		1.56%	3.64%	13.54%	22.91%	37.5%	20.83%	
v.99.7 Que hagin estat ben valorades per altres biblioteques	1	9	9	36	53	57	26	191
	0.52%	4.71%	4.71%	18.84%	27.74%	29.84%	13.61%	
v.99.8 Que s'adeqüin a les condicions d'espai i versatilitat de la biblioteca	0	0	2	17	35	69	69	192
			1.04%	8.85%	18.22%	35.93%	35.93%	
v.99.9 Que la proposta tingui qualitat	1	0	1	7	30	64	88	191
	0.52%		0.52%	3.66%	15.7%	33.5%	46.07%	
v.99.10 Que la proposta s'adeqüi a un determinat tipus de públic	1	0	6	26	36	78	43	190
	0.52%		3.15%	13.68%	18.94%	41.05%	22.63%	
v.99.11 Que la proposta sigui original	4	5	7	41	54	52	27	190
	2.1%	2.63%	3.68%	21.57%	28.42%	27.36%	14.21%	
v.99.12 Que hi hagi una correcta distribució de propostes adreçades a diferents tipus de públic	1	1	6	25	41	70	46	190
	0.52%	0.52%	3.15%	13.15%	21.57%	36.84%	24.21%	
v.99.13 Que una part de l'oferta s'adreci a nous públics	2	4	16	33	48	50	37	190
	1.05%	2.1%	8.42%	17.36%	25.26%	26.31%	19.47%	

14.-	
Etiqu. Identificación	v.49
Descripción	Altres (especifiqueu, si us plau)
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	7 (3.55% del total)

15.-								
Descripción	Valoreu el grau en què aquests factors us semblen determinants per a l'èxit d'una activitat de promoció de la lectura? (Valoreu d'1 a 7: 1 gens determinant; 7 molt determinant)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	192 (97.46% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.101.1 L'horari en què es programa	0	0	4	10	27	89	61	191
			2.09%	5.23%	14.13%	46.59%	31.93%	
v.101.2 L'adequació al públic (continguts, temàtica, formats...)	0	0	2	3	26	96	65	192
			1.04%	1.56%	13.54%	50.0%	33.85%	

v.101.3 El mitjà de difusió que s'utilitza en funció del destinatari	0	0	5	22	38	72	55	192
			2.6%	11.45%	19.79%	37.5%	28.64%	
v.101.4 La relació de l'activitat amb l'entorn (temes/autors locals, implicació d'entitats...)	0	1	5	13	36	74	63	192
		0.52%	2.6%	6.77%	18.75%	38.54%	32.81%	
v.101.5 La temàtica (actualitat, proximitat a l'usuari, interès...)	0	2	4	13	32	86	55	192
		1.04%	2.08%	6.77%	16.66%	44.79%	28.64%	
v.101.6 El grau d'implicació que es requereix del lector (proposta de lectures, participació en tallers)	1	2	11	30	53	67	27	191
	0.52%	1.04%	5.75%	15.7%	27.74%	35.07%	14.13%	
v.101.7 La implicació d'entitats locals en la preparació de l'activitat	5	5	12	28	35	61	45	191
	2.61%	2.61%	6.28%	14.65%	18.32%	31.93%	23.56%	
v.101.8 L'originalitat	1	6	14	44	66	39	21	191
	0.52%	3.14%	7.32%	23.03%	34.55%	20.41%	10.99%	
v.101.9 L'adequació de l'espai en què es desenvolupa	0	3	10	29	61	55	34	192
		1.56%	5.2%	15.1%	31.77%	28.64%	17.7%	
v.101.10 La gratuïtat	1	2	10	20	31	58	69	191
	0.52%	1.04%	5.23%	10.47%	16.23%	30.36%	36.12%	
v.101.11 La dinàmica en el desenvolupament	1	3	8	26	61	64	29	192
	0.52%	1.56%	4.16%	13.54%	31.77%	33.33%	15.1%	
v.101.12 La varietat	2	2	14	34	64	54	21	191
	1.04%	1.04%	7.32%	17.8%	33.5%	28.27%	10.99%	
v.101.13 El públic al qual s'adreça (infantil, juvenil, adult...)	0	2	4	15	33	78	57	189
		1.05%	2.11%	7.93%	17.46%	41.26%	30.15%	
v.101.14 La fama del conductor (mediàtic, local...)	0	1	7	18	31	63	71	191
		0.52%	3.66%	9.42%	16.23%	32.98%	37.17%	
v.101.15 Les qualitats del conductor (empatia, seguretat, domini del tema...)	0	0	6	8	29	76	71	190
			3.15%	4.21%	15.26%	40.0%	37.36%	
v.101.16 La confiança del públic	0	0	8	13	44	80	46	191

en el conductor de l'activitat								
			4.18%	6.8%	23.03%	41.88%	24.08%	
v.101.17 El grau de coneixença que el conductor tingui del públic	2	4	10	27	56	59	34	192
	1.04%	2.08%	5.2%	14.06%	29.16%	30.72%	17.7%	
v.101.18 La col.laboració del públic en la conducció de l'activitat	1	7	9	21	59	77	18	192
	0.52%	3.64%	4.68%	10.93%	30.72%	40.1%	9.37%	

16.-
Etiqu. Identificación v.105
Descripción Altres (especifiqueu, si us plau)
Tipo Pregunta de Texto
Encuestados 0 (0.0% del total)

17.-								
Descripción	Quan considereu que una acció de promoció de la lectura ha funcionat? (Indiqueu el vostre grau d'acord amb cada afirmació: 1, gens d'acord; 7, molt d'acord)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	194 (98.47% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.103.1 Quan s'ha aconseguit reunir el nombre de persones esperat	1	1	4	16	49	84	38	193
	0.51%	0.51%	2.07%	8.29%	25.38%	43.52%	19.68%	
v.103.2 Quan ha dinamitzat el fons més relacionat amb la proposta	0	1	5	15	36	79	53	189
		0.52%	2.64%	7.93%	19.04%	41.79%	28.04%	
v.103.3 Quan ha aportat nou públic a la biblioteca	0	1	1	9	27	82	73	193
		0.51%	0.51%	4.66%	13.98%	42.48%	37.82%	
v.103.4 Quan s'ha ajustat al pressupost	4	16	37	44	50	26	12	189
	2.11%	8.46%	19.57%	23.28%	26.45%	13.75%	6.34%	
v.103.5 Quan el públic n'ha sortit content	1	1	4	3	16	70	99	194
	0.51%	0.51%	2.06%	1.54%	8.24%	36.08%	51.03%	
v.103.6 Quan el públic n'ha demanat la repetició	0	0	2	9	21	67	93	192
			1.04%	4.68%	10.93%	34.89%	48.43%	
v.103.7 Quan l'acció s'ha desenvolupat sense incidents	7	15	34	52	37	22	23	190
	3.68%	7.89%	17.89%	27.36%	19.47%	11.57%	12.1%	
v.103.8 Quan s'han recollit desiderates directament relacionables amb l'acció	5	10	16	25	46	55	32	189
	2.64%	5.29%	8.46%	13.22%	24.33%	29.1%	16.93%	

18.-		
Etiqu. Identificación	v.129	
Descripción	Avalueu les accions de promoció de la lectura?	
Tipo	Pregunta de Respuesta Única	
Encuestados	192 (97.46% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)
Si, totes	93	48.43%
Només algunes	80	41.66%
No, cap	19	9.89%

19.-		
Etiqu. Identificación	v.123	
Descripción	Quines activitats de promoció de la lectura avalueu?	
Tipo	Pregunta de Texto	
Encuestados	95 (48.22% del total)	

20.-		
Etiqu. Identificación	v.125	
Descripción	Quines mesures utilitzeu per avaluar les activitats de promoció de la lectura? (Podeu marcar més d'una resposta)	
Tipo	Pregunta de Respuesta Múltiple (Plus)	
Encuestados	191 (96.95% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)
Nombre de públic assistent a l'activitat	186	97.38%
Grau de satisfacció dels usuaris	169	88.48%
Grau de satisfacció del personal de la biblioteca	105	54.97%
Nombre de préstecs efectuats després d'aquella sessió	73	38.21%
Nombre de persones que vénen per primera vegada	65	34.03%
Nombre de carnets nous realitzats després d'aquella sessió	31	16.23%
Altres (especifiqueu, si us plau)	17	8.9%

21.-								
Descripción	Amb quina freqüència utilitzeu aquests mecanismes i instruments per avaluar les diferents activitats de promoció de la lectura? (Valoreu d'1 a 7: 1mai; 7 sempre)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	188 (95.43% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.109.1 Els qüestionaris de satisfacció del públic	61	15	21	25	18	15	9	164
	37.19%	9.14%	12.8%	15.24%	10.97%	9.14%	5.48%	
v.109.2 Les converses informals amb els usuaris	1	1	1	14	26	66	78	187
	0.53%	0.53%	0.53%	7.48%	13.9%	35.29%	41.71%	
v.109.3 Les entrevistes formals amb els usuaris	75	24	10	15	17	9	10	160
	46.87%	15.0%	6.25%	9.37%	10.62%	5.62%	6.25%	
v.109.4 Els qüestionaris d'avaluació per al "conductor" de l'activitat	61	15	15	20	19	19	16	165
	36.96%	9.09%	9.09%	12.12%	11.51%	11.51%	9.69%	
v.109.5 Les valoracions per	4	4	5	10	26	60	74	183

part del personal de la biblioteca								
	2.18%	2.18%	2.73%	5.46%	14.2%	32.78%	40.43%	

22.-								
Descripción	Si no avalueu les activitats de promoció de la lectura, indiqueu el vostre grau d'acord amb els motius següents (Valoreu d'1 a 7:1 gens d'acord; 7 molt d'acord)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	86 (43.65% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.126.1 No disposem d'instruments d'avaluació prou eficaços	12	6	3	16	19	12	11	79
	15.18%	7.59%	3.79%	20.25%	24.05%	15.18%	13.92%	
v.126.2 Els usuaris són reactes a respondre enquestes i qüestionaris	9	16	6	12	16	10	8	77
	11.68%	20.77%	7.79%	15.58%	20.77%	12.98%	10.38%	
v.126.3 No es pot establir una relació directa entre les activitats i la promoció de la lectura	13	12	11	16	12	6	5	75
	17.33%	16.0%	14.66%	21.33%	16.0%	8.0%	6.66%	
v.126.4 No cal avaluar aquest tipus d'activitats	35	14	9	5	5	2	2	72
	48.61%	19.44%	12.5%	6.94%	6.94%	2.77%	2.77%	

23.-	
Etiqu. Identificación	v.116
Descripción	Altres causes de la no avaluació de les accions de promoció de la lectura (especifiqueu, si us plau)
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	32 (16.24% del total)

24.-		
Etiqu. Identificación	v.128	
Descripción	Com documenteu cadascuna de les activitats de promoció de la lectura que duen a terme? (Podeu marcar més d'una resposta)	
Tipo	Pregunta de Respuesta Múltiple (Plus)	
Encuestados	189 (95.93% del total)	
Alternativa	Resp.	Porcentaje (%)
Les enumerem a memòria anual de la biblioteca	165	87.3%
Complimentem un formulari estàndard	57	30.15%
En fem un informe individual	39	20.63%
Altres (especifiqueu, si us plau)	30	15.87%

25.-	
Etiqu. Identificación	v.102
Descripción	Quin nombre d'activitats programeu anualment?
Tipo	Pregunta Numérica
Encuestados	179 (90.86% del total)

26.-	
Etiqu. Identificación	v.72
Descripción	Quines activitats proposaríeu de fer si disposéssiu de recursos?
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	140 (71.06% del total)

27.-	
Etiqu. Identificación	v.111

Descripción	Quina de les activitats que duen a terme a la vostra biblioteca us sembla que contribueix més eficaçment a la promoció de la lectura?
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	186 (94.41% del total)

28.-								
Descripción	En quin grau us sembla que aquesta activitat contribueix a promoure la lectura en relació a... (Valoreu d'1 a 7:1 gens; 7 molt)							
Tipo	Pregunta Matriz Respuesta Única							
Encuestados	190 (96.44% del total)							
	1	2	3	4	5	6	7	TOTAL RESP.
v.113.1 Increment del nombre i freqüència de les lectures	1	1	4	16	57	70	40	189
	0.52%	0.52%	2.11%	8.46%	30.15%	37.03%	21.16%	
v.113.2 Més varietat quant a tipologies textuais (còmics, diaris, novel·la...)	6	11	23	43	46	44	13	186
	3.22%	5.91%	12.36%	23.11%	24.73%	23.65%	6.98%	
v.113.3 Ampliació de la tria dins els gèneres de la seva preferència	2	7	7	25	55	63	26	185
	1.08%	3.78%	3.78%	13.51%	29.72%	34.05%	14.05%	
v.113.4 Accés a textos més complexos	3	14	20	36	40	46	20	179
	1.67%	7.82%	11.17%	20.11%	22.34%	25.69%	11.17%	

29.-	
Etiqu. Identificación	v.112
Descripción	Altres efectes en la promoció de la lectura
Tipo	Pregunta de Texto
Encuestados	50 (25.38% del total)

17 BIBLIOGRAFIA

17.1 Fonts estadístiques consultades

Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya: Any 2008. Elaboració Conecta Research & Consulting (març 2009). Madrid, 2009. 164 p. Disponible en línia: <[http://www.gremieditorscat.es/AdArch/Bilio/Ftp/Habits de Lectura i Compra de Llibres 2008.pdf](http://www.gremieditorscat.es/AdArch/Bilio/Ftp/Habits_de_Lectura_i_Compra_de_Llibres_2008.pdf)>

Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya: Any 2007. Elaboració Conecta Research & Consulting (març 2008). Madrid, 2008. 157 p. Disponible en línia: <[http://www.gremieditorscat.es/AdArch/Bilio/Ftp/Habits 2007 Catalunya CAT.pdf](http://www.gremieditorscat.es/AdArch/Bilio/Ftp/Habits_2007_Catalunya_CAT.pdf)>

Hábitos de lectura y compra de libros en España 2008: Informe metodológico y de resultados. Elaboración Conecta Research & Consulting (enero 2009). Madrid, 2009. 165 p. Disponible en línea: <[http://www.mcu.es/libro/docs/MC/CD/HABITOS LECTURA 2008.pdf](http://www.mcu.es/libro/docs/MC/CD/HABITOS_LLECTURA_2008.pdf)>

Hábitos de lectura y compra de libros en España 2007: Informe metodológico y de resultados. Elaboración Conecta Research & Consulting (enero 2008). Madrid, 2008. 169 p. Disponible en línea: <[http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/HABITOS LECTURA COMPRA LIBROS.zip](http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/HABITOS_LLECTURA_COMPRA_LIBROS.zip)>

Hábitos de lectura y compra de libros en España 2006: Informe metodológico y de resultados. Elaboración Precisa Research (enero 2007). Madrid, 2007. 83 p. Disponible en línea: <http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/BarometroEspaana2007.zip>

Hábitos de lectura y compra de libros en España 2005: Informe metodológico y de resultados. Elaboración Precisa Research (enero 2006). Madrid, 2006. 81 p. Disponible en línea: <http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/HABITOS_Lectura_COMPRA_LIBROS.zip>

Biblioteques públiques de Catalunya: Balanç de 2007. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General de Cooperació Cultural. Subdirecció General de Biblioteques, [2008?]. 7 p. Disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/Estadistiques%202006/Dades%20estad%C3%ADstiques%20i%20indicadors%20b%C3%A0sics,%202007.pdf>>

Dades estadístiques globals 2007. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea de Cultura. Gerència de Serveis de Biblioteques, [2008?]. 7 p. Disponible a: <http://www.diba.es/biblioteques/documentspdf/estadistiques_globals2007.pdf>

17.2 Bibliografía específica sobre activitats de foment de la lectura en biblioteques públiques

Álvarez Zapata, Didier (2005). "Lectura y formación ciudadana. Un estudio aplicado a la Escuela de Animación Juvenil. Medellín, Colombia " *Revista Interamericana de Bibliotecología*. Medellín. Vol. 28, no. 1 (Ene. – Jun. 2005); p. 147–167

Álvarez Zapata, Didier (2006). "Juventud y Lectura: una relación problematizadora del lugar y funciones sociales de la biblioteca pública" *El Bibliotecario*. México. Vol. 5, no. 56 (Feb. 2006); p. 1–

Álvarez Zapata, Didier (2006). "Perspectiva cultural, educativa y política de la biblioteca pública". *Leitura: Teoria y Prática*. Campina, Brasil. Vol. 24, no. 46 (Mar. 2006); 11–24

- Alvarez Zapata, Didier; Naranjo Vélez, Edilma. *La animación a la lectura: manual de acción y reflexión*. Medellín, Colombia: Universidad de Antioquia, Escuela Interamericana de Bibliotecología, 2003. ISBN 9586556433.
- Baily, Priscilla. "Readers and Books Connect". *Public Library Journal*. 2007. 22. 2. p.: 11–14. ISSN 0268–893X
- Brathen, Liv Beathe (2007). "Books in the Kindergarten". *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2007. 40. 3. p.: 20–21. ISSN 0036–5602
- Brathen, Liv Beathe and Haga Rogneflaten, Eva. (2005) "The Revival in the Promotion of Literature to Young People". *Scandinavian Public Library Quarterly*. 2005. 2. p.: 4–6. ISSN 0036–5602
- Darling, Vicki (2008). "Reader Development in New Zealand Public Libraries". *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*. 2008. 21. 2. p.: 66–77. ISSN 1030–5033
- Elkin, J., Train, B. and Denham, D. (2003) *Reading and reader development: the pleasure of reading*, London: Facet Publishing, ISBN 185604467X.
- Fiore, Carole D. (2001). "Early Literacy Activities in the USA" *World Library and Information Congress: 67th IFLA Council and General Conference, August 16–25, 2001*.
- Fiore, Carole D. (2005). *Fiore's summer library reading program handbook*. New York: Neal-Schuman Publishers. ISBN 1555705138 9781555705138.
- Fiore, Carole D. (2007). "Summer Library Reading Programs". *New Directions for Youth Development*. ISSN ISSN–1533–8916
- Lehnen, Robert and Cairo, Chris. "Serving Summer Reading Needs: Twenty Years at the Indianapolis–Marion County Public Library". *Children and Libraries: The Journal of the Association for Library Service to Children*. 2006. 4. 2. p.: 29–34. ISSN 1542–9806

- Mathieson, Jane (2006). "Partnership in practice: The NW reader development scheme". *Library + information update*. 5, no. 12, (2006): 42
- Mathieson, Jane (2008). "Readers for Life: A Reader Development Strategy for Public Library Services in North West England". *Australasian Public Libraries and Information Services (APLIS)*. 21. 2. p.: 84–89. ISSN 1030–5033
- Mathieson, Jane; Spencer, Julie (2003). "Time for a Change: Co-Operative Reader Development Working in the North West of England". *New Library World*. 2003. 104. 10. p.: 391–403. ISSN 0307–4803
- McGriff, Nancy, Harvey, Carl A.,II and Preddy, Leslie B. "Collecting the Data: Monitoring the Mission Statement". *School Library Media Activities Monthly*. 2004. 20. 7. p.: 24–29. ISSN ISSN–0889–9371
- McKearney, M., Wilson–Fletcher, H. and Readman, J. (2001) "Revolution by the Book". *Public Library Journal*. 2001. 16. 4. p.: 116–119. ISSN 0268–893X
- McKearney, Miranda (2004). "Reading, the Ultimate Shared Priority". *Public Library Journal*. 2004. 19. 4. p.: 2–5. ISSN 0268–893X
- McKearney, Miranda and Prior, Joanna (2007). "Keep on Reading". *Public Library Journal*. 2007. 22. 4. p.: 10–12. ISSN 0268–893X
- McLoughlin, Carla and Morris, Anne. "UK Public Libraries: Roles in Adult Literacy Provision". *Journal of Librarianship and Information Science*. 2004. 36. 1. p.: 37–46. ISSN 0961–0006
- Ramírez Leyva, Elsa. "La contribución de la biblioteca pública de América Latina y el Caribe a la formación de lectores: avances de la encuesta internacional de lectura". En: World Library and Information Congress: 74th IFLA General Conference and Council, 10–14 August 2008, Québec, Canada. Disponible a: <<http://www.ifla.org.sg/IV/ifla74/papers/085-Leyva-es.pdf>>

- Rosenthal, L. and Train, B. (2007) "Breaking down barriers", *Public Library Journal*, 22(1), 8–12.
- Ross, Catherine Sheldrick (1987). Metaphors of Reading. *The Journal of Library History, Philosophy, and Comparative Librarianship* 22, (2): 147–163. Reprinted in *Library Literature: The Best of 1987*, Metuchen, NJ: Scarecrow, 1988, 190–206.
- Ross, Catherine Sheldrick (1991). "Readers' Advisory Service: New Directions. *RQ* 30, (4): 503–518
- Ross, Catherine Sheldrick (1995). "If they read Nancy Drew, so what?: Series book readers talk back. *Library and Information Science Research* 17, (3): 201–236.
- Ross, Catherine Sheldrick (1996). "Reading series books: what readers say about it". *School Library Media Quarterly* (Spring): 165–171.
- Ross, Catherine Sheldrick; Dewdney, Patricia (1995) "Best Practices: an analysis of the best (and worst) in 52 public library reference transactions". *Public Libraries* (September/October): 261–266.
- Ross, Catherine Sheldrick; McKechnie, Lynne; i Rothbauer, Paulette M. *Reading matters: what the research reveals about reading, libraries, and community*. Westport, Conn.: Libraries Unlimited, 2006. ISBN 1591580668 9781591580669.
- Streatfield, D. (2000). "What we Learnt from the National Year of Reading". *Public Library Journal*. 2000. 15. 1. p.: 12–13. ISSN 0268–893X
- Streatfield, D., Tibbitts, D., Jefferies, G., Downing, R. and Swan, R. (2000). "Rediscovering Reading: Public Libraries and the National Year of Reading". *British Library. Library and Information Commission Research Report*. 2000. 30. p.: 50. ISSN 1466–2949
- Su-may Sheih, Chen. "The Role of Public Librarians in the Promotion of Adult Reading Programs". *Bulletin of Library and Information Science*, no.65, pp.19–26. 2008. 65. p.: 19–26. ISSN 1023–2125

- Thebridge, S. and Train, B. (2002) "Promoting reading through partnerships: a ten-year literature overview", *New Library World*, 103 (4/5), 131–40. *Highly Commended Award, Literati Club, 2003*
- Toyne, J. and B. Usherwood. (2001). *Checking the Books: The Value and Impact of Public Library Book Reading*. Sheffield, University of Sheffield – Centre for the Public Library and Information in Society – Department of Information Studies.
- Train, B. (2007) "Research on family reading: an international perspective". *Library Review*, 56(4), 292–298.
- Train, B. and Elkin, J. (2001) "Measuring the unmeasurable: reader development and its impact on performance measurement in the public library sector", *Library Review*, vol. 50 (6), 295–304. *Winner, R.D. MacLeod Award for Excellence, Literati Club, 2002.*
- Train, B., Dalton, P. and Elkin, J. (2000) "Embracing inclusion: the critical role of the library", *Library Management*, 21(9), 483–90.
- Usherwood, B. and Toyne, J. "Reading the Warning Signs". *Public Library Journal*. 2000. 15. 4. p.: 112–114. ISSN 0268–893X
- Usherwood, B. and Toyne, J. (2002) "The Value and Impact of Reading Imaginative Literature". *Journal of Librarianship and Information Science*. 2002. 34. 1. p.: 33–41. ISSN 0961–0006
- Wallis, M., Moore, N. and Marshall, A. "Reading our Future: Evaluation of the DCMS/Wolfson Public Libraries Challenge Fund 2000–2001". Library and Information Commission Research Report. 2002. 134. p.: 133 ISBN 1902394712. ISSN 1902394712
- Wilson, K. and Train, B. (2006) "Marketing Library Services to Children and Young People: the Role of Schools Library Services". *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 12(2), 147–161.

Wilson, K. and Train, B. (2006) "The lifelong impact of lifelong learning: using qualitative evaluation to measure the less tangible outcomes of adult basic skills education". *The Journal of Widening Participation and Lifelong Learning*, 8(1), <<http://www.staffs.ac.uk/journal/Volume81/contents.htm>>

